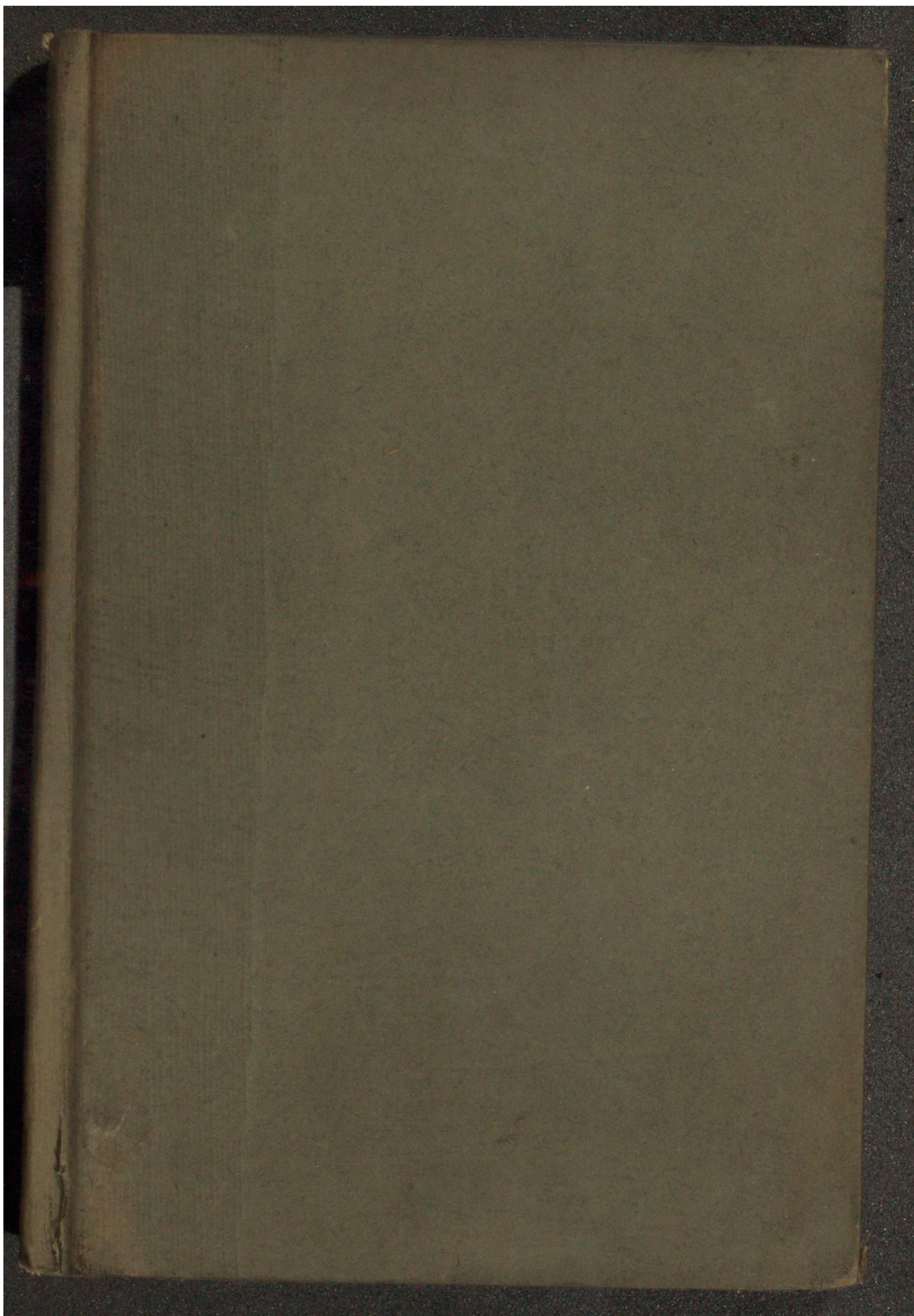
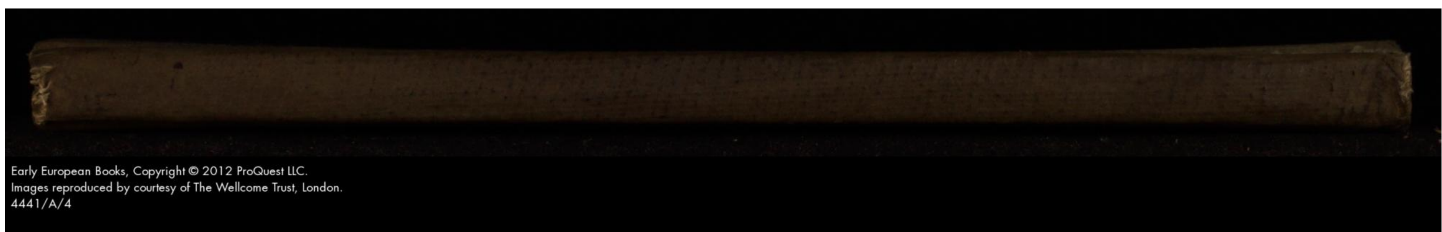
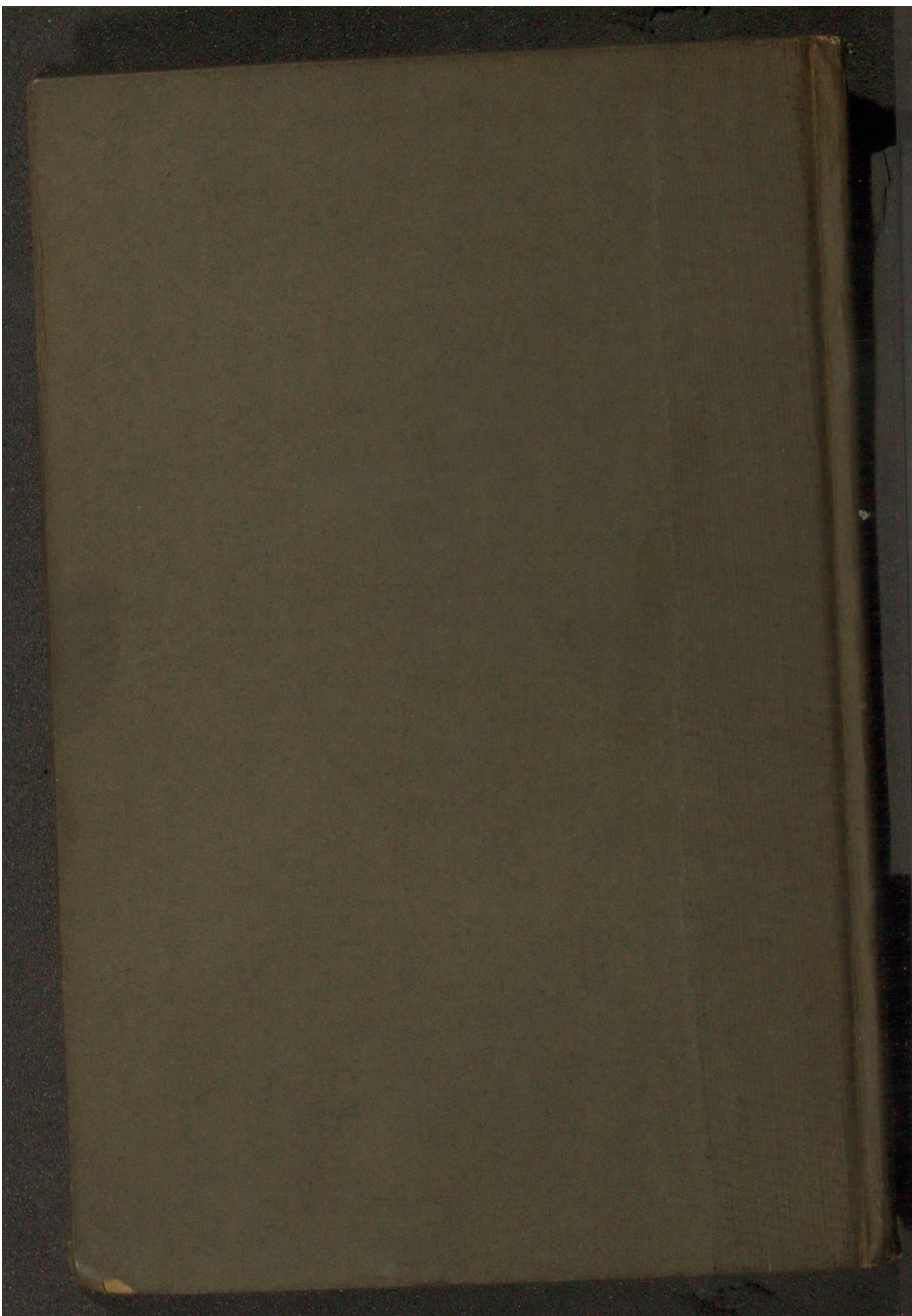

John Knott, M.D.
(May 17, 1904)

ANNOTA TIVNCVLÆ SEBASTIANI

Montui artium, ac Medicinæ doctoris in errata recentiorum medicorum per Leonardum Fuchsium Germanum col-lecta.·.

APOLOGETICA EPISTOLA

pro defensione Arabum a domi-no Bernardo Vnger Ger-mano compo-sita.·.

EPISTO-

la responsiua pro Græcorum defensione in Arabum errata, a domino Symphoriano Campegio composita.·.

Lugd. anno salutis, M.D.XXXIII.

ORDO EORVM QVÆ HVius opusculi secũda pars continet.

Epistolæ phisycales Manardi, Campegii, & Coronæi.

ENVMERATIO RERVM QVÆ HIC ANNOTANTVR.

Inſignia D. Symphoriani Campegii.

SEBASTIANVS MONT. SYMPHO riano Campegio, equiti aurato, omnigenarumq; rerum peritia eminentissimo, & Lotharingorum, Lugdunensiumq; Archiatro, S.

Liquot recentiorum medicorum placita ex varijs decerpta authoribus Leonardus Fuchsius vir (quantum opinor) vtraq; peritus lingua, & medicinalium rerum scientia non indoctus, cõfutare nititur argumentis rhetoricis, potius q̃ dialecticis, saltem talia sunt, vt mihi persuadere quod moliuntur haud possint. quæ itaq; si libeat ingenioso cuilibet medicinæ candidato esse, in re nõ necessaria, euertere facile queat, horum aliqua (quando minutatim excutere singula non sat erat otij) obiter & laconismo in breui syngrapha annotauimus. Quæ ad te omni cum morum laude, tum doctrinarum genere cumulatissimum legenda mittimus, quoniam cũ reliquis magni nominis doctoribus te quoq; præter meritum Fuchsius taxare ausus est. Hasce igitur annotatiunculas boni consule. Iam plurimum me tibi debere profiteor, non tam quòd honorificam de nobis mentionem semel & iterum in tuis monumentis facere voluisti, quàm q Hieronymum filium in felicissimo tuorum discipulorum & amicorum albo adscriptum intelligo. Bene vale. ex Riuoria Ianuarij Kalendis anno a Christo nato 1533

¶ANNOTATIO PRIMA IN- SCRIPTIONIS LIBRI.

Anno tatio prima inscri- ptionis libri.

Ibri titulus recentiores medicos dedecorat, si qua Fuchsio authoritas est: quare doctis plerisque omnibus nō probatur huiusmodi inscriptio: & in libri authore (qui passim conuitiatur de re medica bene meritis) modestia desyderatur. preterea quod alienis superbire plumis veluti Æsopica Cornix Fuchsius dicitur: quādoquidē omnia quæ vocat errata (præter pauca) ex Leoniceni opusculis, Manardi epistolis, Brissoti apologia, Benedicti anotomia, Carpique cōmētarijs excerpta sunt.

ANNOTATIO SECVNDA PRIMI errati. Quod aloe primo & per se hemorrhoidum ora adaperiat.

Anno tatio. 2 primi errati.

ALoen vim adstringendi, & sanguinis eruptiones compescendi habere, cum Dioscoride lib.iij. Plinio lib.xxvij. ac Gal.vj. de simpl.med.facul. consentiret Mesues, vel aliquis eius patronus. Eadem tamen hemorrhoidū ora adaperire, & perinde ano officere, præter Auicenam & Mesuen experientia monstrat: idque cæca proprietate efficit, vt spectatissimus Auenzoar medicus affirmat li. Thesir.j. & Moses Ægyptius libro suorū apho.xxij. proinde non ex accidenti solum (vt putat Manardus, Fuchsiusque) excrementa videlicet biliosa deijciēdo, sed per se etiam sedis venas aloe reserat. Ex quo patet quod idē medicamen persæpe cōtrarias obtinet vires: vt probat Galenus.iij. de simpl. med.facul. & Aui.ij.cañ.

ANNOTATIO TERTIA ERRATI secundi. Quod mannam qua recentissimi vtuntur Galenus nouerit.

Anno tatio.3 errati scd'i.

MEl aereum ab Arabum manna nec forma, nec viribus differre ex vtrisque descriptionibus depræhenditur. Vnde mannam nouisse Galenum constat,

ꝙ de melle(quo Iuppiter pluit)mentionē faciat.3.de alimēt. et forsan alias.vbi permiscere cum scamonia(vt Mesues testatur libro simpl.med.& antidotarij) huiuscemodi mel docet. Quamꝗ̄ istuc documentum in Galeni libris qui extant a nobis lectum non sit:non est tamen quod falso Galenum citasse Mesuen Fuchsius contendat:quandoquidem multa Galeni opera quibus caremus Arabes legisse ex citatis aliquot sententiis,precipueꝗ́ ex Mosis Ægyptii aphorismis perspicuum est.¶ Itaꝗ́ si quis Galeni librum de libris propriis perlegat,aliquot eius commentarios desiderabit:vt libros demōstrationum,qui edaci tempore,ac hominum negligentia interierunt,aliquot colobos mutilatosꝗ́ cognoscet(liber de Hippocratis Platonisꝗ́ placitis,vt vnum ex multis nominem ακεφαλοσ est)& permultos insigniter deprauatos inueniet: preterea librum a se editum conflagrasse conqueritur Galenus.j.de compos.medi.κατά γενη.

ANNOTATIO QVARTA ERrati tertii,ꝙ rhabarbarum ventrem soluat et astringat iuxta veterum placita.

RHabarbaro ad cōtrarios vsus antiqui vsi sunt,perinde atꝗ́ recentiores medici etiānum vtuntur:nam eo ad prægnantium vomitum libro primo,& ad tormina libro septimo,vtitur Ægineta:qui rursus ad ventris sanorum purgationem rhabarbarum benefacere scribit eodem citato libro primo. ¶ Hinc deprehenditur rhabarbarum nostrum ab antiquorum per omnia non esse diuersum,vt asserit Fuchsius in hoc vno a Manardo dissentiens:quibus tamen affirmantibus ab antiquorum rhabarbaro nostrum figura differre non reclamo:namꝗ́ natiua simplicium medicamentorum vi permanente eorum effigies ab æuo,atꝗ́ variis aliis occasionibus commutari potest.

Annotatio 4.errati tertii.

ANNOTATIO .5. ERRATI .4.

Quod inefficax sit Fuchsii quædam argumentatio.

Anno tatio. 5 errati 4.

HOc loci Fuchsius & passim aliâs à Dioscoridis authoritate argumentum ducit negatiue, quod esse irritum omnes dialectici declarant.

ANNOTATIO .6. ERRATI .5.

Quod Aconitum in potu dare non sit error.

Anno tatio.6 errati 5.

NApellum seu Aconitum nullus vnquam (inquit Fuchsius) preter Auicennam (qui. 2. can. scribit napellum delere albaras linitum, & bibitum) in potu propinandum docuit. ex quo liquet Fuchsium non lectitasse Plinium, qui libro nat. hist. 27. cap. 2. exarat aconitum in vsus humanæ salutis vertere, scorpionum ictibus aduersari experiendo, aconitum datum in vino calido ea est natura vt hominem occidat, nisi inuenerit quod in homine perimat: cum eo solo colluctatur: velut pari intus inuento, sola hæc pugna est: cum venenum in visceribus repererit, mirumque exitialia per se ambo cum fuerint, duo venena in homine commoriuntur, vt homo supersit. ¶ Hic loci propter rei affinitatem Ausonii epigramma de vxore quę virum voluit veneno necare subscribam.

Toxica zelotypo dedit vxor mœcha marito:
    Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti letalia pondera viui:
    Cogeret vt celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc si quis faciunt discreta venenum:
    Antidotum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant:
    Cessit letalis noxa salutiferæ.
Protinus & vacuos alui petiere recessus:
    Lubrica deiectis qua via nota cibis.

Quàm pia cura Deum prodeſt crudelior vxor,
Et cum fata volunt, bina venena iuuant.

ANNOTATIO .7. ERRATI. 6.7.12. &.27. Quod picturę ſimplicium medicamentorum ſint fallaces, & inde ducta argumenta ſint fallacia.

Medico ſimplicium medicamentorum vim ſcire natiuam neceſſarium eſt, quando ex notitia ſubiecti & inſtrumentorum per quæ ſubiecto finis aduenit, medicinæ ſcientia conſtat: vt Galenus refert. 2. de criſibus. Idemq́ꝫ. 3. & 4. de ſimpli. medi. facul. ſimplicium vires, & potentias cognoſcere ſcientifica doctrina docet. quem recte ſecutꝰ eſt Auicena. 2. cañ. & Meſues in regul. vniuerſali. ¶ Iam ſimplicium medicamentorum deſcriptiones ſeu finitiones apud Dioſcoridem, Apuleium, Plinium, & reliquos medicinæ doctores nō ex genere & differētia eſſentiali, aut proprio, ſed ex genere & accidentibus, quæ adeſſe, abeſſeq́ꝫ poſſunt pręter ſubiecti corruptionem cōſtant. Quocirca ab his ducta argumenta (veluti ea quibus perſuadere nititur Fuchſius antiquorum buglofſum noſtram eſſe boraginem, & Argemonem eſſe eupatorium, & turbit non eſſe tripolium) inefficacia omnia ſunt: eoq́ꝫ ſimplicium medicamentorum figuras non depinxiſſe Galenum reor. ¶ Itaq́ꝫ talium picturas effigieſq́ꝫ fallaces eſſe ſcienter aſtruit Plinius libro nat. hiſto. 25. cap. 2. Ille ſiquidem tum propter cæli varietatem, & quadripartitas anni varietates, & ſingulas earum ætates, tum propter ſolum ſubinde mutantur: quibus commutatis natiuæ eorum facultates non ſemper variantur, vt ſupra de rhabarbaro iam habeo dictum: ſicuti corruptis ſimplicium facultatibus aliquando eorum effigies durant: vt de perſica plāta in Ægyptū tranſlata colligitur.

Annotatio. 7 errati 6.7.12. & .27.

ANNOTATIO. 8. ERRATI .8.

Quod armel rutam syluestrem, & harmel cicutã significet.

Anno tatio. 8 errati 8.

ARmel esse semen rutæ syluestris non autem cicutæ, prę̨ter Leonicenũ etiam a'ii recẽtiores confitentur: annotauereq́ꝫ, si bene memini, Matthęus a grado in suis. 22.3. glossematis. & author ei⁹ libri qui luminare maius inscribitur, vt interim reliquos omittam: & forsan verum est, saltem otiosum non est, quod ait Matthęus syluaticus Harmel apud Arabes scriptum cum aspiratione cicutam, quum vero sine aspiratione rutam syluestrem significare: ex hac enim distinctione doctorum concordia fieri potest. ¶ Cæterum non omnis cicuta (vt opinatur Fuchsius) frigida & humida letalisq́ꝫ est: sed quædã vtpote terrestris calida & sicca existit, quam etiam intra corpus salubriter adhibere iubent recentiores medici: qua de vide Conciliatorem differentia. 150.

ANNOTATIO. 9. ERRATI. 30.

Quod iuiubę sint vtile remediũ, & sebestem ventrem leniat.

Anno tatio. 9. errati 30.

TElluris ratione simplicium medicamentorum commoditates effectusq́ꝫ commutantur, vt liquet de persica planta in Ægyptum translata. 3. de simptωmatum causis, &. 2. de aliment. quamobrem Galeni patria iuiubas seu ziziphas vsui medico inutiles fuisse non inficior: nostras autem esse salutares, & maxime brancho seu raucitati, & ad alia etiam esse accommodatas præter neothericorum omnium authoritatem Rhazes. 4. suorum apho. & Mesues in antidota. experientiaq́ꝫ ipsa rerum magistra docet. Itaq́ꝫ fructum (quem sebestem aut myxam vocant) ventrem lenire Auicẽna. 2. cañ. verissime prodit, & vsu pene quotidiano

comprobauerũt exercitatissimi doctores, Ioan. Cermisonus, & Bar. Montagnana, ut utriusq; consilia legenti manifestũ est, nosq; identidem experti sumus.

ANNOTATIO. 10. ERRATI. 31.
Quod lichen hepati benefacit.

ALiquot simplicium medicamentorũ effectus, & permulta alia quæ priscos latuerunt, posteriores (quos scite ille ait pueros esse in collo gigantis, & perspicaciores esse. 10. pbl. 45. Aristol. insinuat) dietim reperiũt, quod Galenus futurũ prædixerat libro cuius titulus, adhortatio ad bonas artes. ¶ Hinc liquet hallucinari cum Leoniceno Fuchsium, qui lichenem seu hepaticam hepati non cõferre contra Platearium, & iuniores medicos astruere non veritus est: quia illam veteres iocinori prodesse in monumenta non retulerunt. Pari argumentatione, aut paralogismo potius, cassia Arabum (quæ aliquibus siliqua Ægyptia dicta est) cuius salutaris ad leniendam aluum usus, prorsus inutilis censenda est, quoniam antiquis incognita fuit. Ideóq; de camphora, myrabolanis, sandalis, moscho & ambra affirmare liceret, q̃ istæc (sicut alia pleraq; saluberrima quibus iuniores utũtur) priscos ignorasse cum Auerroe. 5. Collig. docti fatentur.

Annotatio 10. errati. 31.

ANNOTATIO. 11. ERRATI. 35.
Quod cantharidum pedes non semper proiicien- di sint.

IN cantharidũ exhibitione non semper pedes esse proiiciendos docet Galenus, qui integras id est cum pennis, capite, & pedibus cantharides impendit. 11. de simpli. medi. facul.

Annotatio. 11 errati 35.

ANNOTATIO. 12. ERRATI. 38.
Quod Rhabarbarum dysenteriæ conferat.

Anno tatio 12. errati. 38. RHabarbarum ad dysenterię curationem benefacere, ex veteribus (modo qui neothericus est inter priscos locum teneat) libro. 7. Ægineta ostẽdit, qui etiam ad subducendam sanorum aluum rhabarbaro vtitur, vti patet libro primo. proin in huius errati confutatione bis aberrat Fuchsius.

ANNOTATIO. 13. ERRATI. 40.

Quod in calculorum curatione clysteres cõducũt.

Anno tatio 13. errati. 40. AD renum calculos curandum clysteres benefacere Galenus ipse demonstrat, libro de renum aff. Compertum est (inquit) enematis iniectione renalem dolorem esse mitigatum, vel ꝙ ab ea vacuatione ren aliquis non sit amplius compressus, vel ꝙ ex stercore nulli postea flatus prodierint, qui in renes potuerint impingere, quibus comprimeretur, distenderetur ꝗ ren, qui imbecillis est. Non tamen illorum sententiam probo, qui assidua clysterum iniectione ægros (vt Fuchsius loquitur) excarnificant. Quinimo imprimis cauendum est, vt Plinius ait libro nat. hist. 17. cap. 27. ne ex remediis vitia fiant, quod euenit nimia, aut intempestiua medicina. Galenus quoꝗ in morborum omniũ curatione dextrum vsum necessarium esse narrat. libro Therapeu. meth. 6.

ANNOTATIO. 14. ERRATI. 41.

Quod medicina purgans hnmorem non trahat ratione manifestæ similitudinis.

Anno tatio 14. errati 41. SI similitudo causa esset, quare purgatoriũ medicamentum humorem traheret, ferrum vt inquit Auicẽna. 4. pri. certe ferrum attraheret, quando illi dominaretur. & aurum itidẽ aurum traheret, vbi sua quãtitate illi præualeret. Iccirco solutiuum medicamen humorem non attrahere, ꝙ sit humori simile, secundum manifestas scilicet qualitates, verissime tradit Mesues in. 1. cañ. vniuers. nec ab Hippo-

crate lib.de na.hum.aut à Galeno.3.de ſimp.med. facul.de occultę qualitatis(quam vocant proprietatem)ſimilitudine loquentibus diſſentit. Galenus enim cum alias tum.5.de ſimplic.medic.facult. libro palam confitetur purgantia omnia medicamina qualitatis familiaritate:id autē eſt totius eſſentiæ ſimilitudine attrahere, ceu quæ nutriuntur familiaria nutrimēta atrahūt:id quod Ægineta libro ſeptimo corobo rat, ita ſcribens. Sciendum quod pharmaca purgandi facultate predita non ſimplici quadam temperatura, verbi cauſa caliditate euacuant. Oporteret alioquin cūcta calidi temperamēti euacuandi vim obtinere, veluti piper, ſed inſita quadam totius eſſentiæ proprietate. Quemadmodum magnytes lapis ferrū ad ſe trahit. ¶ Amplius quod ſolutiunm medicamen humorē per proprietatem trahat loco citato probat Meſues. &.4.pri.innuit (licet ſubobſcure) Auicēna, inquiens ſolutiuum medicamen ſoluit vi tractiua, qua ipſummet humorem trahit. Et fortaſſe trahit craſſum humorem & tenuē relinquit, vt quod atram bilem ſoluit, efficere ſolet. ¶ In ſumma, purgans humorem medicina illum non trahit, vacui, aut caloris, aut alterius manifeſtę qualitatis cauſa, ergo proprietatis ratione trahit. ¶ Adde ꝙ omnis actio fit a contrario, vt declarat Ariſtoteles primo de gen. & cor. Humoris autem attractio à ſolutiua medicina actio eſt. Tenaciſſimi humores à medicamine per vim ducunt.3.de tēp. huiuſmodi igitur attractio à contrario fit, ac conſequenter à diſſimili. ¶ Ex iis pateſcit Manardum atq; Fuchſium per calumniam taxare Meſuen, aut illos alioqui literatiſſimos doctoſq; falli ab homonymia, quæ vt ſcite Galen⁹ docet primo therap.methodi, parit cauillationes, ideoq; prius in certas ſignificationes diuidenda erat, ſi Galeno.3.de ſimp.medi.facul.aut Ariſtotelicis credim⁹ in elēchis. ¶ Iā vero cæca proprietas oībus ferme rebus ineſt, teſte Galeno.3.de tēp. & 3.de ſimpl.medi.facul.quod etiā Platonis teſtimonio aſſerit Meſues in primo cañ.vniuerſal.quę etiā euidentiſſime manifeſtatur inter alimentum & alitum, vt cum alibi, tum.4. &.6.de tuenda ſanit. Galenus oſtendit. Per hanc quoq; diſ-

cordia rerum concordiaq́ fit: quam totis naturalis historiæ voluminibus docere, & mandare conatus est Plinius, vt ipse refert lib. 37. cap. 5. ¶ Porro proprietas quia intenditur, remittiturq́ mixti substantialis forma non extat, verum qualitas est, quæ occulta phibetur, q̄ in manifestas qualitates nō ascribatur, tum q̄ nulla demonstratione, sed sola experiētia monstrari queat. quocirca proprietatum scientia non est, vt in primi pblem. prologo indicat Alexāder Aphrodiseus, & primo Thesir Auenzoar. & .1. canticorum cōm. 31. Auerrois. Earum tamen cognitio medico necessaria est, siquidem ex indiuiduorum, remediorumq́ proprietatū notitia propria morborum curatio pendet, vt. 3. therap. metho. & .1. ad Glau. colligitur. Atq́ hinc est, quod nullus in consummatū aut perfectum medicum euadere potest, vt Auerrois effert 7. colliget. quam sententiam à Galeno ex. 3. therapeu. methodi mutuatus est.

ANNOTATIO. 15. ERRATI. 42.

Quod vacuatio materiam diminuēs ante concoctionem etiā non turgen gentibus humoribus vtilis sit.

Anno tatio 15. erra ti. 42. VAcuatio quædam est, quæ morbi materiam diminuit, & quædam quæ totam fere materiam educit. Illam nono Almanſ. & Auicēnæ glossematarii minoratiuam seu diminuentem, hanc vero eradicatiuam siue exquisitam vocāt. Vtraq́ phlebotomia atq́ purgatione fieri potest, vt clarissimū est. ¶ Euacuationem quæ morbi materiam minuit, qui non turgentibus humoribus concoctioni premittūt, Hippocratis & Galeni dogma sequunt, tantum abest vt errent. Etem̄ Hippo. 2. aph. 29. scribit. Quū morbi inchoant, si quid mouendum videtur, moue. Et Galenus in cōmet. circa initia inquit illorum morborum in quibus speratur egrotum conualiturū tentādum maiora afferre remedia, de quibus Hippo. dixit. Si quid videtur mouēdum, moue. Sunt autem hæc maxime, venæ sectio, nōnunq̄

vero & purgatio. Quorum nihil oportet morbo iam consiſtẽte adhibere: vt enim in libro de criſibus manifeſtauimus coctiones tunc maxime fiunt. Vt igitur hæ citius eueniant, melius eſt circa principia euacuare, quo minorem iam factã materiam poſſit natura concoquere. xi. quoq; Therap. metho. Venæ ſectionem quæ febrium materiã minuit, laudat, ſaluberrimum eſſe inquiẽs in febribus venam incidere, nõ continuis modo, verumetiam omnibus quas putreſcens humor concitat, vbi præſertim nec ætas, nec vires prohibent. Leuata namq; quæ corpus noſtrũ regit natura, exonerataq; eo quo veluti ſarcina premitur, haud ægre quod reliquum eſt vincet. Itaq; proprii muneris haud oblita & concoquet quod concoqui eſt habile, & excernet quod poteſt excerni. Manifeſtum inde eſt putreſcentẽ febris materiam circa initia fere ſemper vacuatione eſſe minuendam. Idq; ſalutare eſſe illi celebres Auicẽnæ expoſitores Gentilis & Herculanus prima. 4. cañ. aſſeuerãt, noſq; multis experiẽtiis addidicimus.

ANNOTATIO. 16. ERRATI. 44.
Quòd coniunctam cauſam non ſemper tollit Galenùs.

CAuſæ coniunctæ definitionem Auicena (quem hoc loci pręter meritũ lãcinat Fuchſius) mutuatus eſt a libro introductorii vel diffinitionũ, quẽ inter Galeni cõmẽtarios adnumerat Fuchſius hoc in opuſculo, & Leonicenus lib. de morb. gallico. Qui tamẽ alibi de cauſis cõtinuis (quẽ hactenus videre nõ potui) librũ citat, in quo Galenus cauſas coniunctas non poſſe aſſignari diſputat cõtra Stoicos. Porro cauſa cõiuncta vt libro citato finitur, eſt quæ quũ pręſens eſt, eius quoq; effectus adeſt: quum vero deſinit, etiã effectus euaneſcit, nec diſpariliter cauſam coniunctã ſcd'a. I. definiuit Auicẽna. Ex qua deſcriptione nõ ſequi video cauſam coniunctam eſſe affectum principaliter lædentem operationem, vt Fuchſius infert, ſed potius eſſe immediatã morbi occaſionem, & offenſæ actionis mediatam. Morbifica enĩ

Annotatio 16. errati. 44.

causa in externam & internam scinditur.1. Therap.metho. & aliàs.¶ Et hæc secari potest in mediatam,& eam quę medio caret,atq; hancconiunctam vocare causam nihil prohibet,vt febris humor putrescens mediata causa est.fumus autē qui a putri humore spirat,sustolliturq;,à quo cordis corpus calefit continens & sine medio,occasio est.¶ Attamen ab hac non ita pendet febris,vt in fieri totam essentiam habeat,quum aliquid facti habere omnē morbum necesse sit. Quandoquidē omnis res pręter naturam,aut saltem omnis ægrotatio ens permanens est:vt manifestat Galenus.2.therapeu.metho.Quo fit vt pręter hecticas plures sint febres factæ,isto loquendi modo,atq; ob id ipsum continuā causam (vt remur) tollit Galenus. Quam tamen alibi vt libro defi. & introduc.definiuit.Illamq; statuit.1.de sympt ω .causis,& 7.aphoris.com.30.

ANNOTATIO.17. ERRATI.43.

Quod lepra elephantiasim significet scd'm Gręcos.

Annotatio 17. errati 43. צָרַעַת Id est sarahath,hoc est λέπρα.quod vocabulum in sacris literis psoram,elephantum,& vitiliginem significare ex Leuitici cap.13.facillime intelligitur.Inibi enim lepræ indicia enarrantur,quæ non tantum coloris cutisq;, verum carnis etiam vitium(quod cōtagionem pręstat) præ se ferunt,eoq; à mundis leprosos separare iubet Mosis lex. Accedit q; in Græcorum euangelio inter præcipua Christi miracula lepræ sanatio computatur:non facilis igitur morbus lepra græcorum est,qua de re lepræ nomen apud Græcos etiā & pro cutis affectu,& pro elephantiasi accipi puto. Quēadmodum satyriasis iuxta eos diuersos affectus denotat,nempe elephātum ac pudendorū lāguorem,vt in Alosi morborū nostro libello sic manifestauimus. ¶ Satyrias dicitur de elephante:hoc mali dum incipit satyriasmum vocant,quia satyris similes facie redduntur,li.de tum.cōtra naturā,in morbo qui satyria dicit̄ præabūdantia fluctionis,aut flatus crudi in partes faciei decumbentis facies animalis diuersi &

uersi & satyri apparet. Aristoteles.4.de gen.ait.satyriasis item effertur de pudẽdi pręter naturam erectione.2.Therapeu.meth.De quo diffuse agit Ægineta lib.suæ medicinæ.3.

ANNOTATIO. 18. ERRATI. 45.

Quòd hispanicus morbus lichen scite dici possit.

ISthuc morbi genus quem gallicum morbum indigitat, quodq; in reliquas etiam nationes populatim grassatur, lichenem nominare nihil vetat: si a symptωmatibus morborum nomina interdum mutuari licitum sit, vt Galenus monstrat.2.therapeu.metho.quem sequitur Auicenna sec'a.1.cañ.namq; hoc affectos morbo λιχὴν magna ex parte concomitari solet. Annotatio 18.errati.45.

ANNOTATIO.19. ERRATI. 38.

Quod in costali morbo vena quæ ex opposito est lateris affecti secanda sit.

QVænam vena in pleuritidis curatione secãda sit, antiqua difficilisq; quęstio est: antiquam esse palam liquet, quod eius (qui ante Galenũ floruit) Celsus meminit libro.2.cap.9. Difficilem quoq; faciunt variæ ea de re, & concertantes illustrium doctorum sententiæ, quas doctis distinctionibus inuicem cõcordare operæpretium esset, ne mutua dissensio suspectas eas reddat. Adde quod iniquum est vni præ aliis absq; demonstratione fidem adhibere, vt colligitur.1.de alim. Hanc lampada tibi trado ornatissime Campegi, qui πολιύστωρ es, & natura πολυγάφοσ esse videris. Interea tamen Hippocratis verba contra Fuchsium (qui solo authoritatum aceruo argutatur) subiungam: quę Arabum placita roborare, & recentiorũ opinioni quadrare videntur. Hippocrates enim libro de nat.huma.de phlebotomia loquens præcipit, vt cultellus q̃p longissime à loco vbi dolor est, & sanguis cogi didicit, adigatur. & libro Annotatio 19.errati.38.

de ossium nat. idem imperat. Vena (inquiens) protundatur procul a loco dolore affecto, sanguinisq; coactione. ¶ Neq; tamen ignoro Galenum in com̄. libri de nat. hum̄. dicere, eã libri partem quæ differit de venis spuriam esse & suspectã. Similiter pręcepta quę liber. 4. de rōne vict. in acutis morb. continet, non Hippocratis propria, sed notha esse credũtur. Quamobrem huius libri authoritas (qua Arabes conuincere Fuchsius conatur) ęque paruifacienda est. Et nullus, quod sciam, hactenus dilucide probauit illos errare, qui in pleuritide plethorici corporis, fiuente etiamnum materia, basilicam quæ ex opposito est lateris affecti incidendam contendunt. Veteres autem aliquot venam quæ e directo patientis lateris est secare iusserunt, quoniam (vt opinor) eorum seculo homines in victus ratione fere non peccabant, ideoq; plethoricis dispositionibus minus affligebantur, id quod Galenus insinuat. 6. apho. com̄. 28.

ANNOTATIO. 20. ERRATI. 49.

Quod in tertiana febri purgatio cõueniẽs sit, & magna ex parte necessaria.

Annotatio. 20. errati 49.

PVtridarum febrium omnium curatio est malæ temperaturæ fientis sanatio. Nam omnis morbus qui est qualitatis alteratio, siue immaterialis, siue materiosus sit, sub malæ temperiei morbi genere reducitur. Siquidẽ simplicium morborum genera tria dumtaxat esse. 2. microtech. & libro de dif. morb. & sec̄a. 1. cañ. patescit, & febris omnis essentia in genere caloris pręter naturam continetur. primo de dif. febr. Malæ autẽ temperaturę fientis qm̄ ea morbꝰ nõ est, nisi sc̄d'm partem, vt colligitur. 2. therapeu. metho. & 3. microtech. (vnde libro de phlebotomia febris pathema fortassis dicitur) curatio nõ est vera sed mixta ex vera, quæ maxime in soluẽdo morbo intelligit̃ & ꝓuisione, cuius officiũ est causam quę morbum creat adimere. 11. therapeu. metho. & 3. microtech. Indeq; intẽtio duplex orit̃, vna quæ febris,

altera quę causæ efficiēti cōtraria est. Aduersa febris intētio est alteratio ad frigidum & humidū. Est em̄ febris calida & sicca passio.1.aphoris.com̄.16.eoq́; primo de morbis scribit Hippocrates. Qui calida febre moriūtur,oēs siccitate pereunt:namq́; immodica caliditas reddit corpus siccius. pria 1.cañ.Cōtraria causæ efficienti intentio aut alteratio est,quę putredinem finiat manente adhuc substantia,aut euacuatio quæ totam ex corpore causam educat,vt docet Galenus.3. microtech,atq́; ibi vnāquāq́; causam rescindere præcipit, deinde ad illā quæ ab eadē causa facta est,ægritudinē accedere.&.11.therap.metho. Non potest inquit ad perfectionē vllus affectus sanari,manēte adhuc ipsa vnde natus est causa. Ex quibus colliquescit recentiores Medicos nō aberrare, qui medicamentis febricitantes tertiana exquisita purgant: & licet istos alteratio plus iuuet q̄ vacuatio,vt scribit.1.ad Glau. Inutilis propterea euacuatio nō est. Istis accedit,quod Galenus nō de purgāte medicina ibi loquit,sed de euacuatione quæ p marinas aquas,& alteratiōe quę dulcib⁹ aqs fit.

ANNOTATIO.21. ERRATI. 39.
Quod in plethora non semper sit humorum omnium ex æquo abundantia.

FAlsum est quod putat Fuchsius in plethora humorū omnium ex æquo abundantiam semper esse. Siquidē in ea sanguis vehemēter potest præcellere,aliorum humorum nullus,si Galeno credimus libro de plenitud. Hinc itaq́; deprehenditur,quomodo in plethora sit succorū ęquabiliter se habentium redūdantia,vt definit Galenus.2.&.3. de tuend.sani.&.4.&.13.therapeu.metho. Nam tum ęquabiliter se habent,quum in sua qualitate quatuor iuxta proportionem perstiterint humores. Humorum autem pportionem (authore Aphrodiseo.2.problem̄.8.)sic natura statuit,vt sanguis cęteris omnibus materiis esset largior,pituita locum teneret secūdum,bilis flaua tertio loco haberetur. Annotatio 21.errati.39.

Atra bilis fortis esset postremę. ¶ Iam vero plenitudo partitur in plethoram & pituitosam biliosam, & atrabilarem repletionem, siue in albam subpallidam, atq; nigrã copiam: in quarum singulis sanguinem simul coauctum esse oportet: etenim si sola pituita aut pallida, aut atrabilis bilis superaret: nõ plenitudo, aut plethora, sed cacochymia (vt Galenus scribit lib. de plenitudine) appellaret. Vnde præter plethoram tres esse plenitudinis species, & plenitudinem de plethora prædicari, non item de cacochymia conspicuum est.

ANNOTATIO 22. ADVERsus neothericum quẽdam herbariũ, Quod efficaces sint variorum remediorum mixturę.

Annotatio 22.

In medicamentorũ mixtura medic⁹ naturã ęmulatur.

Medicamentoꝝ duplex peritia.

PHarmaca quæ plurimis ex rebus conficiũtur Plinius libro. 24. & 29. capi. vtrinq; primo taxat. Plutarchus item. 4. decade τῶν συμποσιακῶν Erasistratum citat huiusmodi mixturas improbantem: hos sequitur quidam neothericus herbarius, ac istis (qui componendorum medicamentorum rationes ignorauerunt) præ aliis medicinæ doctoribus absq; demonstratione fidem adhibet: nec intelligit si medicamina fere omnia compositas obtineant vires: vt probat Galenus. 3. de simpli. medi. facul. in medicamẽtorum cõpositione medicum vt aliâs semper hic etiam imitari naturam. ¶ Est igitur medicamentorum duplex peritia: altera de eorum virib⁹, altera de compositione, atq; præparatione. 3. Therapeu. metho. qua si Plinius Plutarchusq; docti fuissent, opinionẽ cõmutassent, stylumq; (vt dicitur) vertissent, quia philosophi, ideoq; mendacii osores, & veritatis amatores fuerũt. Illam docet Galenus libris de simpli. medi. facul. & Auicẽna. 2. cano. Hanc vero tradit libris qui de medicamentorum cõpositiõe sunt inscripti κατὰ γένη & κατὰ τόπους Galenus, & Auicẽna. 5. cano. Ex quibus locis efficaces saluberrimasq; esse variorum remediorum

mixturas ac merito θεῶν χεῖρεσ a quibusdam vocatas intelligere licet. ¶ Isthæc raptim & subsultim istis nataliciis festis notauimus, quæ pro saturnalitio tibi munere damus: hoc nouo ineunte anno, exiguum munus accipito placide.

ANNOTATIO. 23. QVOD IN PEstilenti febre in qua mẽbra fuscis maculis commaculantur, renes infrigidare licitum sit, ex apologia Hier. orei cum art. tum medicinæ doctoris, aduersus cuiusdam aspergines Lugduni edita. 1532. Iunii. 7.

QVendam nob. iuuenem ac picrocolum superioribus diebus febris à cholera notha putri pendens male habuit. Huic nos rogati, consilium dedimus qualecunq; nostrum, quandoquidem consilio dũtaxat curare medicum iubet, & suadet Auenzoar in suo Thesir. consilium vocans quod à medendi methodo, & ab arte quæ multifaria paratur exercitatione nascitur. Annotatio. 23. Consiliũ qd.

¶ Methodus autem omnis per indicationem fit. 2. Therap. Et prima indicatio ab effectu desumenda est 3. Therapeu. Affectus autem vel fuit mala complexio materiosa (hoc dico propter glossematarios, qui ambigunt an febris sit calor qui est qualitas prima, an mala temperatura) vel ad illam reduci debet, quia lapsuũ genera eadem his sunt, quæ virtutem perficiunt. 2. microtech. Proinde affectus indicauit vtendum esse non solum curatione vera, quæ maxime in soluendo morbo intelligitur, sed etiam mixta ex prouisione quæ competit causæ efficienti, & vera: vt colligitur. 11. Therapeu. & 7. eiusdem, & 3. microtech.

¶ Quamobrem morbo contraria vtpote alterantia frigida consuluimus: nam à morbo indicatio quæ sumitur est contrarietas. 3. microtech. & 11. Therapeu. & humida omnis febris qua febris est refrigeratio, & humectatio remedia sunt.

9. Therapeu. Febris enim calida,& siccca passio est, prima aphoris. commentario.16. Vnde qui calida febri moriũtur omnes siccitate perire inquit Hippo.1. de morb.

¶ Ad causam efficientem contraria etiam ordinamus. Siquidẽ omnes causæ morbificæ per cõtraria etiam curantur 2. apho. commẽtario.22. Nec est quod aliquis obiiciat, quod nulla causa indicat, quia externa tantum ad effectus cognitionem conducit,& non ad curationem. 4. Therapeu. &. 5. de tuenda sanitate,& interna prouidentiæ tantum præstat indicationem. 12. Therapeu. quæ omnia fatemur vera esse in curatione vera, nõ item in sanatione mixta, siue in morbis factis isthæc intelligenda veniunt, non item in his quæ adhuc fiunt.

Præter hæc a symptωmatibus (non tamen quatenus symptωmata sunt, sed ex accidenti) indicatio aliquando desumẽda est, iuxta illud, Actionum offensæ si cõtristant sollicitudinem medici ad se conuertunt, affectumq; deserere cogunt. 12. Therapeu.

Quocirca quoniam ægroto (de quo agimus) lumbi,& renes ex calore impense dolebant contraria causæ efficienti ordinauimus ad hunc modum. ℞. vng. al. Gal. vng. populeonis añ. ℥. ß. misce pro vnctione renum.

¶ Et hinc orta est magna tragœdia: nam quidã medicus acerrim⁹ aliorum conuitiator, rixatorq; (vt reliqui huiusce vrbis doctores fatentur) de illis scilicet quorũ patres comederunt vuam acerbam, me aberrasse, clam me (nam tum distabam ab ægro plus minus. 20. lapidibus) sed corã languente affirmabat, ob id ipsum quod certis ægrotus maculis (quas medicorum vulgus morbillos appellat) in cutis sup̃ficie se cũdũ parteis superiores infect⁹ erat, atq; me, si diis placet, homicidã esse acclamauit, qđ vt cognoui, ad eum cuidam literas dedi, quas subiiciam.·.

HIERONYMUS OREUS G.S.Catal. S.

DOmine G. non sic me male habet φιλαυτία, vt labi me credam non posse, quando ille vere diuinus Hippocrates à futuris se deceptum memoriæ prodit. 5. Epid. lib. ex quo Celsus inquit lib. si memini. 8. Leuia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahũt, magno ingenio, multaq; nihilominus habituro conuenit etiam simplex erroris confessio. Tamen me lapsum esse adhuc non cerno. Duntaxat te meam apud ægrotum opinionem improbasse audiui: vnà cum aliis doctoribus narrante pharmacotribatu: & melius, & rem facies doctore dignam, & nobis gratam, si me errores meos tuis literis vel coram doceas, & boni consulam. Vale.

ILle non epistola, sed verbo mihi a casu obuius respõdit, me aduersum hos Hippocratis canones egisse, ἐρισίπελας ab exterioribus verti ad interiora non est bonum. Item quæ ducere oportet, quo maxime natura vergit per loca conferentia eo ducere. quas sententias suprascriptis indicationibus non aduersari ex prælibatis clarissimũ est.

¶ Vnguentum enim in hoc ordinatum fuerat, vt renum, & lumborum dolores leuaret: quod etiam remedium salubre erat febris ratiõe, siquidẽ renes infrigidãtia, cor, hepar quoq; infrigidãt, quũ renũ calor pẽdeat à corde, & hepate per consensum arteriarũ, & venarũ, lib. de re. aff. Vides ergo manifestã calũniã, quãdo nulla mihi fuit intentio materiã erysipilatis introrsum cõuertere. Adde quòd ante apparitionem egressumq; illarum macularum vnguentum illud ordinaueramus. Hinc colligere licet quantæ ille doctrinæ fuerit, qui hasce cutis infectiones erysipelas esse diiudicat.

¶ Et quid prohibet egressis maculis siue morbillis renes infrigidare? quum morbilli magna ex parte in thorace ac scapulis nascantur, vtpote a bile humorum leuissimo affecti prima. 4. teste Auicenna, cui natura est, vt rei leuis conscendere. Itaq; inquit Galenus humores calidiores in subli-

miores parteis decumbunt, frigidiores in infernas. I. epi. cõmentario primo.

Demus etiã (si ita placet) quod ex morbillis aliquot fuerint in dorso secundum renes: quæ noxa fuerit illos introrsum verti (difficillimum tamen esset materiam adeo leuem in cute existentem, & extra venas in altum corporis descendere, seu vasa repetere) quũ lumbi, & renes non sint principes partes, & renum substantia firma sit, lib. de reñ. aff.

¶ Accedit quòd variolæ, & morbilli fiunt ex residuo materiæ menstrui, ex sententia omnium Arabum, & maxime Auicennæ prima. 4. & quum talis materia in sanis nobis iandiu aliquando lateat, illam parum malitiæ obtinere in confesso est. Quare si introrsum conuersa fuisset (saltẽ secũdum exiguã portionem) leuis noxæ vel nullius causa fuisset.

¶ Quid quòd Auicenna quem ille balbus balbum sequitur in curatione Althoim, hoc est bubonis pestiferi remedia reprimentia adhibet. 3. 4. ob tutelam emunctorii, & ignobilis mẽbri: sed in bubone pestifero, & carbũculo materia crassa, & maligna est. 14. Therapeu. Tu ex minore collige maius affirmatiue ex regula. 2. Top. Aristo. si licet materiã venenosam ob tutelam ignobilis membri ad interiora conuertere, licebit etiam non venenosam, vel minus malã introrsum vertere ad leuandum nobiliorum membrorum grauem dolorem. Tamen quæ ducere oportet quo maxime natura vergit per loca conferentia eo ducere. 2. apho. Igitur morbilli ad interiora verti non debent, concedo: non tamen sequitur, ergo renũ dolor curãdus nõ est. Ignorat enim ille dyscolos seu contentiosus quod scire conuenit, quod quum indicationes ex aduerso pugnant, committendum non est, vt inquit Galenus. 7. Therapeu. vt dum alteri minimum sis intentus, alterius omnino obliuiscaris: sed vtriusq; memor quoad licet vtrunq; misceas. Huc etiam refer quod Galen⁹ alibi scribit, puto. 4. de compo. medica. κατὰ τόπους nullum symptωma ita ægrum molestare sicut dolor.

Sequitur annotatio. 24.

ANNOTATIO. 24. EX EADEM Hierony. Orci Apologia. Quod maculę seu stigmata pulicum morsibus non dissimilia quæ in cutis superficie per febres pestilentes (quæ nunc populatim grassantur) comparent, morbilli non sint.

Omnis morbillus est variola cholerica, teste Auicenna prima. 4. cano. At stigmata huiusmodi biliosæ variolæ non sunt, siquidem pustulæ, & abscessus omnes variolæ existunt, si Auicennæ credimus loco citato. Maculæ autem iste papulæ, aut abscessus non sunt: saltem visus tactusq; indicio: & fluentis substantiæ morbi facillime deprehenduntur, quoniam oculis maxime patent. libr. de morb. diff. 2. microtech. & 1. de differen. feb. Stigmata ergo isthęc non sunt variolę. Hinc itaq; ea nec morbillos esse deprehenditur. Namq; cui adimitur genus, ei etiam adimitur species, vt ait Aristoteles. 4. topi. Habent tamen aliquam cum morbillis similitudinē cum in essentia, tum quod morbilli variolęq; (quas Græci ἐξανθήματα appellant, quoniā turgentium ad florem gemmarum modo tument: & latini, vt Galeoto Martio placet varos vocant) cum febribus continuis pestilentibusq; nasci solēt. De morbillis. 2. epi. Hippocrates scribit ad hanc sentētiam. Pustulæ milio, vel culicum morsibus similes in febribus æstiuis circa septimum, octauū & nonum diem lęsionis auditus signum. De variolis in febre natis. 1. epi. Papulæ ait cum sudore rubeæ, rotundæ, paruæ, varis similes permanebant, nec abscessum faciebant. Idē de toto genere inquit. Quibus in assiduis febribus pustulę toto corpore pullulant, mortiferum est. lib. de coacis prænoti. Galenus etiam. 5. Therapeu. metho. narrat exanthemata nigra toto corpore apparuisse ijs qui a peste euasuri erant. Ex ijs liquet quod interdum similitudines eruditis etiam medi- Anno 24.

cis,ac multo magis indoctis errores, ambiguitatesq; pariunt,vt.6.epi.memoriæ prodit Hippocrates.

ANNOTATIO. 25. EX EADEM Hierony. Orei apologia. Quod prelibatæ maculæ nullam seorsum curationem exigant.

Anno tatio 25.

NVllum visile symptωma curationem exigit:nam vt inquit Galenus, genus symptωmatis quod in affectibus consistit, alterius quem curare oportet affectus est signum,ipsum tamen nullam seorsum curationem exigit,vtpote cum affectu vnde nascitur vna cessans 12.Therapeu.methodi.¶ Maculę autem de quibus agimus sunt visilia symptωmata,quia colores præter naturam,qui ab excremento foras elato,cutemq; illinente efficiuntur, vt claret ex.3.de sympt.caus.Iccirco illę curationem non exigunt,siquidem potius corporis turpe quid sunt,q̃ morbi, vt colligitur ex Hippocra. lib.de morb.qui extra.& Auic. scd'a.1.cano.quid quod pene ineptiæ sunt,curare varos,& lenticulas,& ephelidas,vt tradit Celsus in.6.cap.5. ¶ Inde manifestum est illos perniciosissime hallucinari,qui hosce cutis colores siue maculas in assiduæ febris incremento,vel summo vigore(tum enim se magna ex parte produnt)diaphoreticis medicamentis,hoc est calidis siccisq;.5.de simpl. medi.facul.contra indicante etiam acuta febri(quæ calidis, ac siccis medicaminibus augetur.2.apho.glossa.29.)curant. Multumq; discrepant à Galeno,qui vel circa principia acutorum qui turgēt affectuum,veretur vsum purgantis medicaminis:ob id quod omne id generis potentia calidum, siccumq; sit.1.apho.glossa.24. Attamen nocui succi maior vacuatio cum minori virtutis offensa in acutorum principio fit purgantibus medicamentis,quàm diaphoreticis fieri possit,in incremento vel statu,in quo melius est quietem habere,vt iubet Hippocrates scd'a apho.29.

CONCLVSIONES, ET COROLlaria ex Petri Alphonsi Hebræi libro de bello Dei.

MEdici recutiti marrhanicꝗ omnes ex Thalmutidæ legis pręcepto Christianos medicaminibus occidere debent. Cõclusio.j.

¶ Vnde illi suæ legis præcepto obedientes Christianos vel grato animo necant. Corollariũ.

¶ Verum hoc ipsum mercede faciunt, ex legis etiam iussu, vt fides eis sit, & facile disperdant. Cõclusio.ij.

¶ Quo fit, vt qui de illis consilium salutare quęrunt, magno vitam periculo exponant, ac perinde mortaliter peccant. Corollarium

¶ Pharmacopola recutitis marrhanisꝗ medicis gratiam fauoremꝗ concilians, nequam homo est, & homicidiorum conscius. Cõclusio.iij.

¶ Quocirca a tali medicamen recipere nullus debet. Corollariũ.

τέλοσ.

EPISTOLA RESPONSIVA AD dominum Sebastianum Montuum Riuoriç dñm à domino Symphoriano Campegio equite aurato, ac Lotharingorum Archiatro composita.

REddita sunt mihi (spectabilis doctor) pulcherrima in errores recentiorum medicorum per Leonardum Fuchsium collectos tua opuscula. His ego sum ita delectatus, vt non verear te rogare, ne vnq̃ cesses ab istiusmodi mercatura, quç peruti lis est, & doctis omnibus periucunda. Quod autem intelligere ex me petas, quid antiqui philosophi, ac medici senserint de Fuchsii erratis, repetam paulo altius. Nam aliter opinati sunt, qui ab Italica philosophia, aliter qui ab Attica, & aliter qui ab Arabica, & barbara fluxerũt. Duo enim esse medicinæ principia arbitror te non latere, alterũ atticum, à quo & latinum originem habuit, alterum Arabicum. Hippocrates cous, ac Galenus atticç medicinæ principes fuerũt. A quibus & latini vti fuere Cornelius Celsus, & Plinius multa àcceperunt. Fuerunt & illustres & si barbari, Arabes, nonnulli, vt Auicẽna, Auerrhous Auẽzoar: verum Hippocrates, Galenus, Celsus, Plinius, Cato censorius, Antonius musa antiquiores & doctrina ac eloquio fuerunt. A Plinii enim tempore complures lingua externa, ac arabica scripserunt: quo quidem barbarorum feritas Italiam, Galliã, Germaniam, ac Hispaniam inuasit: & magis literarum decus, q̃ vrbiũ ornamenta sustulit: ex qua nobili studiorum strage medicinæ vilitas orta est, inconstantissimaq; omnium artium facta. Tua mi Sebastian[e] in Fuchsium Annotamenta ita legi, vt Pędiam Cyr[i] Cicero, aut Scipio legisse feruntur. Quorum vnus m[a]nibus sepe legẽdo attriuit, alter nunq̃ dirimens, lice[t]

Duo medicinæ pricipia. Attica lectio græca.

A Plinii tp̃e barbari scripsere.

In Fuchsium annotamenta.

Cicero, scipio Pędia Cyri psarũ regis.

a se separauit. Hinc fit miro tenear desyderio cętera videndi: delectat namqꝫ me plurimum filii tui Hieronymi lectio, & afficit, tum quod docta est, diserta, locuples, varia: tum quod reprahendi non potest, nisi cum illo etiam Hippocrates, Galenus, cæteriqꝫ græci illi ac latini reprehendantur. Tota enim fere eius lectio ex grecis ac antiquis est, qui eo venere, vt ex eis vltra omnē aleam positis neqꝫ addi possit, neqꝫ detrahi. Tota enim Hieronymi doctrina ex grecis ac latinis est. Tua autem prout tempus tuę iuuentutis ferebat, cum octogenarius sis, ex Arabibus, Pœnis, ac Israeliticis dependet. Hieronymus doctrina Atticus, atqꝫ Latinus. Sebastianus vt canus Arabs, Poenus, ac Israeliticus doctrina censetur. Hieronymus Galenicus, Sebastianus Auicennista. Hieronymus ætate iuuenis, ac ingenio claret attico. Sebastianus senex, canus, ac ingenio graui et maturo, sed doctrina more Arabum barbara: prefert Hieronymi doctrina sane honestos titulos, sed non vt multi ceras Amaltheas, Cornucopiæ, plus etenim in recessu habet, quam in fronte promittat. Sebastiani eius genitoris lectio sane præfert titulos claros, sed Arabum traditionibus maculatos, tradūt Fulginas gētilis, Petrus aponēsis, Matthæus agradi, Gordonius gallus, Iacobus a forliuio, de Garbo pater ac filius. Senēsis Vgo, a Partibus gallus, inter neothericos nouitii. Inter Italos ac Gallos barbari, quorum insequeris vestigia mi Sebastiane tentarunt inter Grecos & arabes, inter Auicennam hispalēsem & Galenum disceptare. At omnes illi potius id tētarunt quam præstiterint, Mahumētesesqꝫ medicos ab Galeno defendunt verius, quam concilient. Promisit tantū Gētilis Fulginas. Dixit tantum Arabum consiliator Aponensis, difficile est eos concordare, quorū omne studiū fuit vt discordarent. His enim in locis in quibus Arabes atqꝫ Pœni cum Hippocrate & Galeno conueniūt ita concordant, vt discordare nō possint.

Hieronymi montui lectio varia.

Ex grecis doctrina Hieronymi mōtui

Sebastianus auicennista.

Hieronymus galenista.

Viri ac doctores barbari, docti tamē

Mahumetenses medici.

Arabes & pœni aliquādo cum græcis cōcordāt, nōnunquam discordant.

vbi autem discordant, tam aperte discordant, vt minime concordare velint. Sed expecto quid noui afferet Aphrica, cũ sciã nisi expolitũ ingenio, summoq́ꝫ elaboratum studio (dummodo Arabum, ac Pœnorum non sapiat doctrinam) à te in lucem emitti non posse: auide etiam quæ scripsit filius tuus Hieronymus operior. Opuscula tua, atq́ꝫ filii tui quę adhuc inter manus versantur, impressiõi te commissurum propediem spero, vnde prodesse multis, meritumq́ꝫ apud Deũ, & apud homines bonã famã (quod fortunę optimũ bonũ cẽsetur) tibi atq́ꝫ filio cõsequi valeas. Sed videris mihi Leonardo Fuchsio Germano vir o alioquin docto, ac omnium bonarum artium exercitato subirasci, atq́ꝫ in eundem inuehi. Scio te responsurum pythagoricum fuisse præceptũ, post Deũ veritatẽ in omnibus colẽdam, quæ sola homines Deo proximos facit: liberi seruiq́ꝫ personam veritas separat, seruos liberosq́ꝫ mendacium miscet, & magnam fore veritatis vim, quę contra omnium ingenia, calliditatem, solertiam, contraq́ꝫ fictas omniũ insidias facile per seipsam defenditur: vir enim iustus non solũ homini amico & familiari, sed etiam inimico & ignoto existimabit mentiri non esse suum. Nec aliquãdo committet vt lingua animæ interpres à sensu, experiẽtia & vero iudicio discordet. Quapropter Leonardũ Fuchsium (si iustus vir sit) mẽtiri non debuisse, fateor sane veritatem omnibus anteponendam. Omnis nãq́ꝫ terra veritatem inuocat, cœlum etiam ipsam benedicit, & omnia opera mouentur, & tremunt eam, & non est cum ea quicq́ꝫ iniquum. Sed nonne veritatem in refellendo errata Mahumetanorum, ac Arabũ sectatus est, dum Auicennam, Mesuem illorum euãgelistam, Razem, cęterosq́ꝫ Arabes multis in locis legitime reprehendit. Primordium enim Mahumeticę sectę ex Arabia est: semper enim eadẽ terra pestilens fuit humanis gentibus; sic Mahumetes, sic olim Chã,

Opuscula seba[s]tiã[n]i ac hieronymi.

Leonardus Fuchsi[us] vtraq́ꝫ lingua peritus.

Veritas proximos deo facit.

Mendacium non decet iustos.

[...]ii. Esdrę. iiii.

& eius progenies, hi malorum dęmonum cultum introduxerunt. Ille veri Dei mira virtute cōstitutum sustulit. Si enim à veritatis calle aliquātulum digressus sit Fuchsius, vt cum morbum gallicum impetiginē esse asserit, & in errato suo.xi. Hallucinatur Fuchsius in præscribēdo dosim scamonię cōtra Mesuē, qui vltra grana duodecim nō esse propinandum ex scamonia adserit. At fuchsi⁹ Dioscoridis auctoritate ad obolos duos vsq; ad quatuor etiā accedit in eiusdem exhibitione. Et Oribasii auctoritate ad drachmam vsq; exhiberi posse asserit: in quem errorem etiam incidit Manardus vir dignus cui multum deferant bonarū literarum cupidi: sed vt in officina nostra, & in libro nostrarum castigationum scripsimus, alia est Scamonea apud græcos, & alia apud arabes. Scamonea arabum ex genere est lactariorum, & de ea gręci nihil scripserūt, cuius dosis est apud Mesuem à granis.vi. vsq; ad.xii. & secundum illum nascitur in Antiochia Armenia, & Corasceni. Scamonea vero græcorum nascitur solū in Colophone Asię, & aliæ sunt malæ & perniciosę. Oribasius drachmā integrā scamonii exhiberi posse asserit, si fuerit ex Colophone. Mesues vero vltra grana duodecim non esse propinandum ex scamonia Arabum adserit. Alia igitur est gręcorū scamonia, alia vero arabū, quod Fuchsius ac Manardus ignorarūt. De scamonia quæstionem in officina nostra fecimus, ad quam lectorem mittimus, si p ocium licet. Non mireris igitur Sebastiane charissime si Fuchsius & Manardus medici percelebres quā doq; errauerint, homines enim sunt, errare possunt. Non mireris tamen si in plerisq; locis Leonardum Fuchsium sequi tibi videar: id enim feci, quia opinionem Galeni (à quo non libenter discedo) insequitur, & si cōtra me (licet falso) Fuchsius scripserit: verum vtcūq; res se habeat, te etiam atq; etiam (si patiaris) rogo opera tua atq; filii tui in lucem ędas, vt ex eo-

Scamonium gręcorum & arabum spē differunt.

Scamonia arabum ex antiochia, asia, vel corasceni

Fuchsius ac Manardus Scamonīam nō esse diuersam non cognouerunt.

Omnis homo mendax & falli pōt.

rum collatione, & comparatione, cum aliis veritas ipsa cæcutientibus oculis illucescat, atq; e medio errorum auferantur caligines. Nec sum dubius, quin nomen bonũ (quod vt dicitur melius est quàm diuitiæ multæ) famamq; perpetuam apud posteros tibi conciliaturus sis, quem veritatem secutum, nulla animi passione distractum, Gallis multum honoris allaturum intueor. Vale Sebastiane charissime, & me vt soles symphoniace ama, & more Platonis bene agere, & iuxta Apuleium madurensem, pro se omnia prima.

Nomen bonum melius quàm diuitiæ.

Platonis & Apuleii salutationes.

SEBAST. MONTVVS SYMPHO. Campegio, summo Philosopho, & Medico S.

NOn recuso Campegi eruditissime, quin me reponas in classem illorum, qui aliquid doctrinæ hauserunt ex monumentis Arabum, eorumq; glossulariorum, quos non ignoro nunc male audire, & in aliqua simplicium medicamentorum cognitione, & nonnullis eorum decretis lapsos, & meritò abs te, Leoniceno, Manardo, Fuchsioq; repræhensos. Itaq; istis vt pote præceptoribus licet mutis amorem me debere non dissimulo: quo fit vt aliquot ex multis locos suspensa veluti manu adnotauerim, in quibus præfatos magistros citra rationem damnari intelligo: qui si per me defendi possent, illorum patrocinium subire non vererer aduersum te, Manardum, & Fuchsium eminētissimos philosophos, ad quorum officium nihil magis spectat (si Platoni credimus) q̄ ceteris omissis veritati assidue incumbere, sed iam sum emeritus, & cum me doctioribus contendere pudor nō sinit, qd' etiam nec mihi per meam liceret infantiam: quocirca non est quod me libellos edere deinceps credas, nec vllos hactenus scripsi (scripsi autē aliquos ad obliuionem senii) in hoc vt prælo darentur. Itaq; Hieronymo nostro vt sibi tantum canat, consulo, quem in tua epistola pingis non propriis, vt aiunt, coloribus, sed qualis esse debeat, eleganter indicasti. Fuchsio cupio omnia prospera, tantum abest vt illi subirascar, ad quem si annotatiūculas a nostro amanuensi cōscriptas quæ te penes sunt mittere vis, patiar, & vbi me falli demonstrauerit (quod forsan nullo fere negotio facturus est) illi gramen porrigam, atq; vt melius sentienti libenter acquiescam. Bene vale. Ex Miribello nostro, apud diuum Antonium Viennen̄. penultima Ianuarii.

1533.

APOLOGETICA EPISTOLA BERnardi vnger Germani, pro defensione Arabum medicorum, ad præceptorem suum dominum Symphorianũ Campegium Lotharingorũ archiatrum. Salutem & summũ obsequendi studium.

SVperioribus diebus à vobis mihi discedenti nihil nõ prosperum accidit, nullas prædonum insidias, (vt sæpe tẽpore periculoso fit) habui: bonisq; comitibus illuc quò iter intenderam perueni, patrium videlicet solum. Pater redeuntẽ me videns mirum in modum gauisus est, cum omnia felici omine peracta intellexerit: pro quo primo omniũ supremo Deo opt. max. grates reddendę. Interea temporis tuis literis aduolantibus præceptor ac pater iucundissime clarissimeq;, incredibile dictu est, qua lætitia perfruebar, quibus gaudiis exultabam, quanta voluptate bacchabar, quibus cognoui beneuolentiam summam, & plane paternam in me volũtatẽ tuam. Et ni tua antea mihi esset perspecta humanitas, qua præ cæteris erga discipulos polles, quam et ego presens expertus sum dimidio iam anno elapso, in quo te doctore vsus fui minime pœnitẽdo, haud equidem vlla mouerer fiducia ad assumendum id oneris scribẽdi ad te tantę dignitatis, auctoritatis, ac metuendæ seueritudinis virũ. Sed vincit pietas erga te mea, facit & amor quo afficior erga præstantiam tuam, vt fidenter scribam, tãdiu enim id expectaui, quod mihi vt facerẽ antehac nũq̃ licuit propter paucitatem tabellariorum iter ad te facientium. Idcirco semel scribendi oportunitatẽ nactus, vt me p̱ litteras tecũ oblecter pace tua sit bona, & cum minima molestia audiendi, siue legendi meas pueriles ineptias te precor. Cæterum persuasi mihi tam gratum quàm quod gratissimũ me prestantiæ tuæ facturum, si quoties nodus vindice dignus ĩcidisset, te (vt pote doctissimum philosophum, medicineq;

professorem perspicacissimum) consulerem, si legendo, interrogando, vestigando, cotidie aliquid excogitē, videam, discam, atq; vndecunq; arripiam, quo non hebes, neq; rudis omnino existimari possim earum rerum, quę circa hominum salutem (qua nihil charius) versantur. Mouet dignitas tua quęstionem in horto tuo Gallico, simul ac castigationibus tuis, Num ex flaua bili correpti febre medicamentis purgantibus curari debeant, an cum solis alterātibus remediis, iuxta Gale. placita? ad roborandam opinionem tuā nimirum in febrientibus medicamina Scamoneata non debere exhiberi, in primis adducis Galeni sententiam commēto 24. 1. particulæ sic dicentem. Neq; enim periculum minimum in morbo acuto vti purgante medicamento, cum omnia id generis sint potētia calida, febris vero quatenus febris est, & sui ratione nedum calefacientibus atq; exiccantibus, sed potius contrariis, hoc est humectantibus, & refrigerātibus egeat. hæc Galenus. Per hęc verba Galenus (mea quidem sententia) nihil aliud velle videtur, quod purgantia medicamina obesse multum ratione febris, augendo videlicet discrasiā febrilem, at ratione materiæ prodesse plurimum materiam febris excutiendo, id quod apertissime verba sequentia ostendunt. Non igitur (inquit) ob igneam febris caliditatem purgationem adhibemus, hanc enim scimus sui ratione nocituram, sed propter humores illam efficientes. Quare maiorem oportet ex noxiorum humorum euacuatione fieri vtilitatem, quàm id quod necessario consequitur ex purgantibus medicamentis detrimentum. hæc Galenus. Insuper citas quoq; Auerrhoim libro. 7. capit. ii. qui prima facie tuę videtur astipulari sententię: verū in calce seipsum interpretari videtur, inquiens. Et facta digestione si sufficit dare mirabolanos citrinos, bene quidem: sin non, propina infirmo ex Scamonea chiata duo cum tantundem masticis & cum. ℥. ii. syrupi nenupharini, &. ℥. i. ß. syrupi malorum. Syrupus enim de nenuphare frāgit qualitates ipsius Scamonee primas. s. eius caliditatem & siccitatem, & cum hoc confortat aromaticitate sua membra principalia. Syrupus

autem pomorum, quia frangit eius ſiccitatem, & remouet nocumentum principalium membrorum,& medici iam vſi fuerũt ad occultandam malitiã Scamoneę.hęc Auerrhous. Ex his meridiano iubare lucidius eſt, neq; Galenum, neq; Auerrhoim purgãtes reprobaſſe medicinas in febrib⁹ tertianis,ſed potius comprobraſſe: porro extirpare penit⁹ ac de gradu (vt aiunt) deiicere ſtudes Scamonium, Turbith, Colocyntidam,& reliqua. Fateor certe digniſſime præceptor,ea ipſa vt ſcribis venenoſa,ac pernitioſa loquendo de ſimplicibus non conſolatis,aut aliter male cõditionatis,ſed de compoſitis ex electis ſimplicibus confectis & fermentatis multo aliter eſſe mihi perſuaſi. Quoniã vt euangeliſta Meſues noſter ait.Diafinicon eſt medicina ſecuritatis.Electuarium de ſucco roſarum euacuat ſine moleſtia. Pillulę item aggregatiuę ex inuentione propria coniungunt aggregationem expertorum iuuamentorum, & ſic de aliis. Accedit ad hoc doctor ille ampliſſim⁹ Nicolaus florentinus ſermone.ii.de cura febris cholericæ puræ,luculẽtiſſima hæc proferens verba.Verentur multi exhibere medicamina ſcamoneata,& non eſt neceſſe vt apparet per experientiam vtentibus eis,& propter laudes quas eis imponunt inuentores eorum,qui in ipſorum complexione diu laborauerunt ratiõe & experimẽto,quib⁹ credere debemus,& maxime nõ ſunt verenda fermentata,& deducta ad vnam formam,in quib⁹ virtus Scamoneæ quę videtur moleſtare,& nocumenta inferre quę imponunt ei auctores non remanet.Hęc ille.Prętereà experientia rerum magiſtra indies oſtendit medicinas benedictas ſaltem ſolas in corporibus durę ſolutionis, (vt ſunt plæraq; corpora Germanorum) nil operari,& tamen Scamoneata faciunt operationem ſine moleſtia.ponamus item peccare materiam in locis multum diſtantibus à viis ductuum,vt cernitur ĩ Artheticis & Paralyticis,in quibus materia cũ medicinis benedictis haud quaq̃ educitur: fortiores igitur exhibeamus oportet,hoc interim quoq; largiamur huiuſmodi medicinas in cõpoſitis à venenoſitate ſua penitus expoliari non poſſe;tamen ita refranguntur in

compositis, vt ex eorum vsu maius sequatur iuuamentum nocumento, quod si contingat (vt certe cotidie cernimus) nemo formidare eas pręsumat. Nam vt diui Hippocratis clarissimus iterpres .xi. de ingenio sanitatis, cap. xi. ait. itaque erit difficilimum inuenire aliquod tale auxilium quod nihil nocens prosit multum. Porro in apologetica tua disceptatiōe taxas Auicennam tanquam sibi pugnantia scribat prima quarti capi. xli. de cura causonidis, cum inquit, & nō phlebothomentur: fortasse enim inflammabit eos, & fortasse iuuabit eos, si fuerit ibi tumiditas, & rubedo, & per verum ex interpretum sententia & verbis etiam Auicennę sine dubio modus est loquendi Auicennę, vt mille in locis apud eum reperire contingit. Quare hoc in loco familiaris eius interpres hanc ponit conclusionem, quam implicite intellexisse Auicennam nemo sanæ mentis inficias ibit. Si vrina fuerit subtilis & ignea non phlebothomētur ne perducātur ad cholericorum humorum ebulitionem. Sed si grossa, rubea, turbida fuerit, tunc phlebotomētur, vt tollatur sanguis & choleræ peccantis superabundantia, hæc ille. Conclusionem illā confirmat Monarcha medicinę commento. 23. fine particulæ, inquit enim. Nam & in ardentissimis febribus si vsque ad animi defectionem sanguis mittatur, statim totius corporis habitus refrigeratur, & febris extinguitur, & plurimis etiā aluus citatur, & sudores emanant: & quidam eorum ex his sanitati sunt restituti, alii adiuti plurimum vehemētiam ęgritudinis absciderunt &c. Idem quoque Galenus expresse reluctari videtur sententiæ tuæ. ix. de ingenio, capi. v. inquiens. Tu vero vtere quę solitus sum facere, & quę vidisti, non curans de numero dierum, sed infirmi virtutem perquirens. vtrum fortis fuerit, incide venam non solum in quinta die, sed in quocunque die ad eum veneris. Hæc sunt (vir sine vlla dubitatione doctissime) quę tuo subiicere decreui iudicio, in quibus tantum à me probabitur, improbabiturque, quantum abs te probatum, reprobatumve iri cognouero, boni itaque consule vir excellentissime hominis iuuenis studiosi rerum quę medicum haud dedecent. postremo scias te magni

esse atq; haberi apud nos, egregieq; diceris ab omnibus: & complures à facie te vidisse multum velint præcipue parẽs meus, qui te plurima impartit salute simul ac se cõmẽdans quã humilime, nouarum rerum nihil habeo: si quid deniq; sit in re medica quod nuper impressum sit, vel prælo à tua dominatione, vel Hieronymi tui Mõtui demãdatũ, vel studiis nostris cõpar sit, obsecro huic tuto cõmittas, qui hasce tibi repræsentat litteras. Nicolaum item florentinũ de integro sub incude reuocatũ esse vaga relatione accepi octauo nimirum adiecto sermone. Excellentia tua siquid explorati habeat de ea re, ne committat oro, quin & me certiorẽ eius reddat: sed vt epistolam plicem te oro, vt me admonere & amare pergas. Et vt cum poeta concludam,

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Dumq; thymo pascentur apes, dum rore cicadæ,
Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

Salutabis verbis meis clarissimam coniugem tuam, ac dominam electam, & liberos tuos charissimos, felicissimam item prosperitatem, & fortunam imprecari velis enixe precor sagacissimo viro Hieronymo montuo, cui quàm commendatissimus esse cupio ac volo. Vale sanus in dulces annos. Datæ propere & tumultuarie Tubingæ decima die Aprilis, Anno orbis restituti. 1533.

ORNATISS. HVMANITATIS TVÆ AD QVÆVIS OBSEQVIA STVDIOSISSIMVS MAGISTER BERNARDVS VNGER.

APOLOGETICA EPISTOLA responsiua pro defensione Græcorum in Arabum ac Pœnorum errata à dño Symphoriano Campegio edita.

REdditæ mihi fuerunt literæ tuæ Bernarde suauissime elegantiarum phaleris admodum adornatę, quibus fœturas meas sane prę̨cipitatas abortiuasq́ȝ nõ solum colere, & obseruare, verumetiam vehementer admirari, vel q̄p humanissime indicat, ostentat, facileq́ȝ (vt scribis) demonstrat genitor tuus, vir inter Tubingos doctores medicus clarissimus. Neq́ȝ equidem meis laboribus frustratũ mihi persuadeo: quã doquidem aliquid in lucem emiserim, quod genitori tuo artis Hippocraticæ omnigenis fontibus scaturienti cordi sit, suumq́ȝ faciat ad stomachum. Pariat volo cæteris literarum, & literatorum insectatoribus assiduis nauseã grauissimã, quibus profecto nihil q̄p quod ex barbarorũ prodiit officina sapit. Cuculũ quippe comederũt quem adhuc crudo gestant stomacho, inueteratam namq́ȝ exuere non possunt maledicendi consuetudinem: vt quoniam virtutibus innotescere non queunt, suis maledictis vipereo ore prolatis gloriæ saltem quisquilias consequantur. Verũ enimuero inglorii remanebunt, & in suæ detractionis præmium Zoili adipiscantur supplicium. Hortum nostrũ Gallicum quem tãto desyderio, ac ardore dum apud nos esses, affectare videbaris curauimus, vnà cum aliis opusculis imprimendum: cui quidem simul ac corona imposita est: ille enim dędalearum alarum remigio q̄p citissime ad Germanos aduolabit, vt tuo atq́ȝ patris propugnaculo in medium prosilire non dubitet. Miraris tamen Bernarde charissime, ac vt credo tecum doctores tuæ vniuersitatis mirantur cum dixerim in horto Gallico ac castigationibus meis. Nũ ex flaua bili correpti febre medicamentis purgantibus curari debere cum solis alterantibus, & non cum medicinis sca-

moneatis,iuxta Galeni placita. Adducis Galeni sententiam in contrarium commento.24.primæ particulę,dum inqt. Non igitur non ob igneam febris caliditatem purgationē adhibemus,hanc enim scimus sui ratione nociturā: sed ꝓpter humores illam efficientē. Quare maiorem oportet ex noxiorum humorū euacuatiōe fieri vtilitatem,ꝙ id qđ necessario consequitur ex purgātibus medicamentis detrimētum.hæc Galenus.hæc enim verba Galeni Bernarde suauissime cōtra tuam,ac tuorum citas opinionem,cum dicat Galenus maiorem oportere ex noxiorum humorū euacuatione fieri vtilitatem,ꝙ id quod necessario consequitur ex purgāntibus medicamentis detrimentum. Sed semper vel vt plurimū in tertiana syncęra ex euacuatione flauę bilis per calidas & siccas medicinas maius sequitur nocumentū,ꝙ vtilitas,id quod apertissime verba sequentia ostendunt: vt vero(inquit)hoc fiat primo oportet consyderare, nunquid ęger idonee se habeat ad huiusmodi purgationem. Nā qui cuncꝫ multa cruditate laborant:vel qui tenaces,ac crassos cibos assumpserunt,quibus itidem ilia extenta,atcꝫ inflata sunt,aut supra modū calida,atcꝫ ignea existunt,& hoc ipso in loco aliqua est viscerum inflammatio,omnes hi(inquit) haud quacꝙ sunt apti ad purgationes:hæc itacꝫ abesse oportet,humores autem ꝙ maxime fieri potest esse fluxui paratos,hoc est tenues,& nullum lentorē participantes,& aperta esse foramina per quę debet purgatio fieri,& nullam habere obstructionem. Nam & nos ista antea paramus,cum quempiam sumus purgaturi.hæc Galenus.vide Bernarde charissime Galenum plures cōditiones posuisse antecꝙ tertianarius purgari debeat,quę vix in aliquo bilioso homine ac maxime syncæra tertiana laborante inueniri possunt. Quapropter Celsus Cornelius lib.ii.capi.xj.ita scribit. Ergo nuncꝙ in aduersa valitudine medicamentum eius rei causa recte datur,nisi vbi hic morbus sine febre est. At vbi febres sunt,satius est eius rei causa cibos, potionesqꝫ adsumere qui simul & alant,& ventrem molliant. Oribasius quocꝫ in medicinę cōpendio ait. Crudi autem existentes humores

anteꝙ incipiant generare ægritudines caute sunt euacuandi. Iam autem febrientes nullo modo. hinc vt in exhibendis purgatoriis medicamẽtis in acutis morbis cautos redderet medicos Hippo. ita prima aphoris. 24. præcipit, cum ait. In acutis passionibus raro, & in principiis medicinis purgantibus vti, & hoc cum premeditatione faciendum. Eæ fuerunt Cornelii, ac Oribasii opiniones, quos in eodem libro Castigationũ citauimus nostrarum, ac in Horto gallico: sed quia non faciunt ad stomachum tuũ, citare noluisti. Insup citas quoꝙ impiũ Auerrhoem apostatã lib. vii. cap. xi. qui tuæ videtur astipulari sententiæ in calce illius capitis, & si in principio contrariũ scripserit ita vt in eodem capite sibiipsi contradicat: in principio capitis. xi. de cura tertianæ ita scribit. Non debemus mouere tertianarium cum medicinis attractiuis, sicut est scamonea: eo q' rectificando eam quantum plus possumus semper membris principalibus habet inducere nocumentũ, & ꝓpter hoc virtutẽ debilitat, & auget etiam caliditatem febrilem, & siccitatem suã &c. Et immediate post ita scribit: sed apparente signo digestionis nõ est malum dare aliquã medicinã attractiuam cum mastice: quia mastix confortat, & remouet nocumentum scamonee, & occultabit maliciã eius. Vide Bernarde quomodo impi⁹ apostata Auerrhoes in eodem capite Scamoneam in febre tertiana prohibeat: quę vt idẽ asserit cõsolari, nec rectificari posse asserit, & immediate post Scamoniũ exhibet & cõsolari & rectificari vult cũ mastice calido & sicco circa principiũ digestionis, & circa augmẽtũ febris cõtra Galeni placita qui in expositione primæ particulæ aphorismorũ, Apho. 24. ita scribit. In ægritudine autem acuta, non nisi in principio pharmacia danda est, id est in die prima vel secunda ad plus: quia non est tantum spatium vt corpus ad hoc paretur suscipiendũ. hæc ille. Galenus igitur in febre acuta ex bili flaua solum in principio dare medicinam docet. Auerrhoes vero in principio prohibet, & in augmento, & circa statum exhibet, ac in eodem capite contraria cõsulit, ac masticem calidum & aridũ consulit. Certe minus audaci licen-

tia, ne dicã arrogantia est Auerrhoes, qui sibi licere putat, quod priscis & eruditis viris nũq̃ cõcessũ est: vt ex sua sententia in eodẽ capite idẽ de eodem affirmaret & negaret, nimisq̃ sibi arrogat in interpretatione sententiarũ. Nam quẽ medicinæ scriptorẽ vsq̃ legimus sic contradictorias in eodem capite posuisse, vt sit Scamoniũ exhibendũ, & nõ exhibendũ in eadẽ ægritudine? Nõ igit̃ vt scribis Bernarde suauissime Auerrhoes seipsum interpretatus est, sed sibiipsi cõtradicit, ac repugnat potius Auerrhoes, & si inter philosophos Arabes principatũ teneat, summi tamen principis nõ nouit maiestatem, & vnicũ in omnibus hominibus posuit intellectũ, non illi sapit Moses, nõ Christus, nõ mahumetes suus. proh nefanda, ac detestabilis huiusmodi impii philosophi opinio, Auerrhoẽ pati quis possit, q studere medicinę, ac veritatẽ quę præ cæteris indicatur apud peripatheticos, cum is neget. & Mosi præcepta, & Christi, ac suũ Mahumetem deserat. In natura phantasmatũ contemplanda diuersus erat, aciẽ mentis altiorẽ tollere vel nesciuit. vel non potuit. O præclara impii philosophi sapiẽtia: qui non tam ab errore reuocandus est, q̃ Auicennę compedibus alligãdus. Porro Bernarde suauissime dicis me extirpare penitus, ac de gradu (vt aiunt) deiicere laruas illas Scamoneã, Turbith, Colocyntã, & similia medicorum Arabũ monstra. Fateor certe Bernarde suauissime, venenosa & perniciosa eñ sunt, nec posse consolari credimus. Scamoniũ inquit Serapio nocet stomacho, & iecinori, & inducit nauseam, & anxietatem, & ab eo cauere hoĩbus melius est. Et in eo est acuitas inquit Mesues habilis inflammari, & facit cadere in febres, & per ipsam attractio vehemens, & in ea est serositas operans ad excoriationẽ viscerũ, & debilitat cor, & hepar, & stomachũ ex ꝓprietate abdita quæ ꝑ qualitatem manifestam remoueri non põt. Et ipse princeps insanientiũ Auerrhoes capite superius citato. vii. colliget inquit. Nõ debemus in febre tertiana mouere cum medicinis attractiuis, sicut est Scamonea, eo ꝙ rectificando eã quantũ plus possumus semper mẽbris principalibus habet inducere nocumentũ, quia virtutẽ de-

bilitat,& auget caliditatẽ febrilem,& ſiccitatẽ.hęc ille.Vide Bernarde inſanientiũ principẽ Auerrhoẽ in eodẽ capite cõtradictoria cõcedere:nã dicit Scamoniũ primo non poſſe rectificari,& poſtea cõſolari vult cũ maſtice,& ſic apud illum idẽ affirmatur,& negatur de eodẽ.hęc eſt illiꝰ dialectica quã Auicenna ignorauit:cũ dicat Auerrhoes Auicennã dialecticã ignoraſſe,& ob eiꝰ defectũ philoſophũ nõ fuiſſe.Quęreret forſitan aliqs,quenã eſt Auerrhois dialectica?reſpondebimus profecto illiꝰ logicã fuiſſe propriæ ſalutis ignorãtiam,infidelitatem,ac inſaniam.Quis eſt enim qui adeo aut floreat eloquentia,aut doctrina polleat:vt inſanię ipſius valeat explicare rationem?Magna quippe res eſt,atq; ita prorſum admirabilis,vt ſenſum humanæ imbecillitatis antecellat:verum complura nobis diuinitus illuſtrata ſunt,& hæc ipſa quoq; Auerrhois inſania,ac deliramẽta manifeſta deſuper. Quæ de Turbith qui multos turbat,ac de Colochintide ſentiamus,ſcripſimus libro noſtrarum caſtigationum primo,ac in officina noſtra,quę legere poteris,ſi per otium licet.Quæ em̃ citas Bernarde chariſſime ex authoritate Nicolai florentini de cura febris cholericę,apud me monſtra ſunt:ipſe enim Nicolaus ſiue faſciculus ſuorum ſermonum pluribus fœdatur maculis,quam pardus ipſe coloribus,oĩa in vnum chaos reponit, aliquando Galenum, aliquando Paulum,quandoq; neothericos Gordonium Gallum,Gilbertum anglum,& ſimilis farinę medicos citat ac cõfundit, vt nihil ab eo certi trahi poſſit,præterea cum experientiam rerum magiſtram citas,ipſa indies oſtẽdit medicinas benedictas ſolas in corporibus duræ ſolutionis,vt ſunt plęraq; corpora Hiſpanorum,& Italorum multum operari,ſi a viro docto & medico experto exhibeantur,& tamen Scamoneata pharmaca nil ſępius operari videmus:nam ſcamoneata pharmaca calida & ſicca ſunt,& in ſiccis corporibus qualia ſunt Hiſpanorum, ac Siculorum corpora nihil operantur:ſed potius malam inducunt diſcraſiam. Germanorum corpora quemadmodum Gallorum(ſunt enim Galli, & Germani fratres natura) mollia,alba,ac tenera ſunt,for-

tes & eradicatiuas, vt vulgus appellat medicinas non ferentia. Nam vt Iulius Celsus scribit, ad bella suscipienda Gallorum & Germanorum alacer est animus, sed mollis eorũ educatio ad calamitates ferendas mens eorum est. Et vt scribit Florus in principio, plus q̃ leones: sed in fine minus q̃ mulieres. Sunt tamẽ Galli, vt idem Celsus scribit, homines aperti, minimeq́ insidiosi, qui per virtutem magis q̃ per insidias dimicare consueuerunt. Sunt igitur Bernarde charissime Germani & Galli molles, & albi scamoneatas medicinas non ferentes. Item cum dicis, ponamus item peccare materiam in locis multum distantibus a vijs ductuũ, vt cernimus in artheticis & paralyticis, in quib9 materia cum benedictis haudquaq́ educitur: fortiores igitur exhibeamus oportet. Certe Bernarde suauissime hanc dubitationem soluimus in libello nostro de clysteribus, quem tibi Lugduni tradidi, illum lege: ibi enim satisfecimus tuæ sententiæ: illũ perlege si tibi liceat per otium: nam ibi ostendimus quomodo ad vltimas ægritudines vltimæ curationes sunt vtiles. Porro in Apologetica mea disceptatiõe taxo Auicennam tanq́ sibi pugnantia scribat, & merito. Pluribus enim in locis sibijpsi contradicit, vt ample scripsi libro Castigationum primo cap.xlvj. & cap.liij. & alijs pluribus in locis nostræ officinæ. Nec cum tuo Nicolo illum excusare, nec a contradictiõe defendere potes, nec debes: nisi eos putares vel amẽtes, vel imperitos esse, in quorum manus scripta Auicennæ perueniunt, aut plane sileret, aut quæ diceret testimonijs ijs probaret quibus sententia sua confirmari, non redargui posset. Nam dicat queso Auicenna, an duo contradictoria simul esse vera possint? Sane dicet per fortasse omnia dici posse, & solui. Modus (inquis) est loquendi Auicennæ, vt mille in locis apud eũ reperire contingit. Modus certe Auicennæ Bernarde suauissime muliebris est, non hominis docti, iniuria afficis Auicennam, ac aliorum Arabum sectam, quorum doctrinam Academia Tubinga insequitur. Nescis Bernarde, quid apud Aristotelem contradictio significet: quæ apud philosophos græcos non solum pro oppositio-

ne terminorum, sed pro contradictoriis propositionibus accipitur. At contra Auicennæ sectatores adducit Bernardus in testimoniũ, vt barbarũ a Pallade defendat. Hic plura non dicam, nisi te non minus his interpretibus, & ista tua in viros doctos audacia ludibrio literatis viris ita fuisse, vt si Thersites Hectorem ad singulare certamen prouocasset. Magnum certe ex Auicennę erroribus generi humano imminet periculum, quem in simplicium ac compositorum medicaminum deliniatione longo temporis curriculo sequũtur medicinæ professores. Quapropter Bernarde charissime abducito te quantum potes ab Arabum lectione qui omnia deprauarunt: viros autem doctos in colloquium ascisce, in primis autem Hippocratem & Galenum facito tibi familiares: hi tibi habendi sunt semper in sinu nocturna manu versandi diurna, porro quantum ad simplicia pertinet Dioscoridem tam apud Græcos ꝙ latinos, atq̧ etiã barbaros summũ auctorem pręcipuumq̧ ducem accipe, quem Plinius non minus ꝙ Theophrastum in hac parte sequutus est, post quem Galenus in descriptione simplicium supersedisse fatetur, quoniã affatim satisfecisset, precor autẽ Christum vt salubribꝰ tuis cœptis aspirare dignetur, ac Tubingã tuam academiã more parisiensium ab omni Mahumetensium medicorum hęresi liberet ac præseruet. Bene vale, & hæc quantulacumq̧ vnà cũ patre tuo boni consulite.

ANNOTATIO CAMPEGII IN Fuchsium De pudendagra, quam nostri Neopolitanum morbum, Itali verò Gallicum vocant.

Parthenopeus morbus, siue pudendagra morbus est pudenda primum, deinde reliquum corpus cũ pustulis ac magno plęrũq̧ dolore occupans: est enim morbi genus grauissimum, quod totam faciem, oculis duntaxat exceptis, occupat, & in colla, pectusq̧, ac manus fœdo vitis furfure descendit. Aliqui hunc morbm milium vocitant, Alii lichenem, quidam mentagrã, & nos dicimus inter epi-

Hoc in capite rñdet domi. Symphoria nꝰ chãperius Leonardo

Fuch- dimias, hoc est populatim vagantes morbos debere connu-
sio, qui merari: hic enim morbus diuina ira euenit. Beatorum vero
cũ de patrum, qui Deo inspirante locuti sunt, sententia est multis
pudẽ- de causis fieri, vt homines vitæ huius angustiis pressi multi-
dagra pliciter flagellentur à Deo, inter quos multi corripiuntur à
siue Deo, vt flagitiosæ vitæ maculas pœnitentia deleant: pecca-
mor- tum enim quod prudentia non cauet, pœnitentia delet, quę
bo gal nos ad cæli portum vehat. Sed quoniam quidam vsq; adeo
lico im stulti sunt, vt neq; saluari curent, Deus optimus verberibus
meri- eorum negligentiam increpat, somnolentiam discutit, & le-
tò rep- thargiam, ignauiamq; studet bonus pastor flagris abigere.
hẽdit. Hanc ob rem Deus in omni lege luxuriæ peccatum puni-
re voluit. In lege naturę cum homines de paternis solenni-
tatibus ad mala progressi sunt, neq; legitimos honores vl-
terius pręberẽt Deo, sed zelum quem prius habuerunt pro
virtute in duplam malitiam postea per ea quæ gerebant,
monstrauerunt. Ob hoc itaq; contra se Deum irritauerũt:
Iose- nam multi Angeli Dei (vt Iosephus scribit) mulierib9 coeũ
phus tes iniuriosos filios genuerunt, qui omne bonum despi-
cap. v. cientes, propter confidentiam fortitudinis, similia his qui di
antiq- cti sunt à Græcis gigantes, perpetrare tradũtur: quapropter
tatum Deus condemnauit non solum illorum maliciam, sed omne
libro. j genus humanum. Noe vero liberatus est solus. Itẽ propter
luxuriam Deus exasperatus est contra Sodomitas, & dispo
suit punire eorum luxuriã, & ciuitatem eorum subuertere,
Idẽ in regionemq; cũctam simul exterminare, ita vt neq; planta-
eodẽ. tio, neq; fructus vltra ex ea consurgeret. In lege Moysi legi-
c. xix. tur de Balaam propheta, qui post benedictiones quibus be-
Nũeri nedixit filiis Israel, consilium dedit Balach, qualiter seduce-
xxv. ret populum per mulieres Madianitas, quare magna vltio
secuta est. In lege gentilium Semiramis quæ prius Babylo-
nem condiderat, domuerat Indos, interiit ne tandem à filio
cui se dediderat vxorem? Si luxuriæ labes in legẽ naturæ,
& Moysi, ac gentilium superstitiosa secta homines flagella-
à Deo fuerint, quid dicendum de Christiana lege? In ea nan
q; flagellãtur à Deo Christiani, vt flagitiosæ vitæ maculas

pœnitentia deleant. In lege igitur gratiæ tēpore Caroli octa
ui Gallorū regis Deus profectui noſtro ſemper intētus, ſic-
ut aquila prouocans pullos ad volandum, ita & Gallos, Ita
los, Germanos, Britannos, Danos, Polonos, Pannones, atq;
Hiſpanos, vt altius proueheret, atq; traheret, & vt flagitio-
ſæ vitæ maculas pœnitentia delerent, eos pudendagra exci
tauit, illorum luxuriam increpauit. Hanc ob rem populus
Hebræus miſſus eſt in captiuitatem toties, toties incola fuit
in terra aliena. In Ægypto ſub Pharaonibus. In Babylonia
ſub Aſſyriorum Regibus. Sic & Chriſtiani tempore Caro
li octaui Gallorum regis tot incommodorū malleis puden-
dagra, arthetica, ſcabie pluſq̄ lobea, aut ægyptia ſunt attri-
ti, & pœnitentiæ ſcobina, ac limo expoſiti, vt ſordere deſine-
rent: eſt enim morbi genus grauiſſimum: ſimilem, vel peio-
rem aliquando fuiſſe Ioſephus ſcribit, ea ſcilicet tempeſta- Ioſe.li.
te qua Moſes Pharaonem arguebat. Crudeliter namq; eo- ij. c. x.
rum corpora vulnerabantur interius corrupta. Ita paſſim antiqui
Ægyptiorum multitudo cōſumebatur. Hæc Ioſephus. Hal tatum.
lucinantur inter Medicos recentiores non pauci morbum
quem pudendagram vocant, eſſe eum quem Græci lichenē
appellant In quem errorem, citra veritatem tamen, me la-
pſum aliquādo Leonardus Fuchſius vir alioqui doctus ad-
ſerit, cum ſemper tenuerim hunc morbum iram Dei eſſe:
quemadmodum & plagæ Ægypti, & ſcabies Iob fuere, &
non vi aſtrorum, vt aſtrologi ſomniant, nec ex aeris intem-
perie: vt medici complures arbitrantur. Quare ea in re hal-
lucinantur qui lichenem appellant: vt Leonicenus, & hi
qui impetiginem eſſe dicunt, vt Leonardus ipſe Fuchſius Leonar
falſo imaginatur, aut mentagram, vt plæriq; alij: & ſi ali- dus
quando ſcripſerim morbum Gallicum, ſi aliquando fuerit, Fuchſi
quod non credimus, neq; adſeruimus, lichenem adpellari, us Ger
nunq̄ tamen credidi morbum Gallicum, ſiue pudendagrā manus
aliquando fuiſſe, ſed nouum morbum, & iram Dei eſſe, &
antiquis ignotum fuiſſe. Certiſſimum eſt eos omneis po-
pulos qui ſuperioribus ſeculis huic vitio dediti fuerunt,
aut nouo morbo occubuiſſe, aut malo aliquo languore tur-

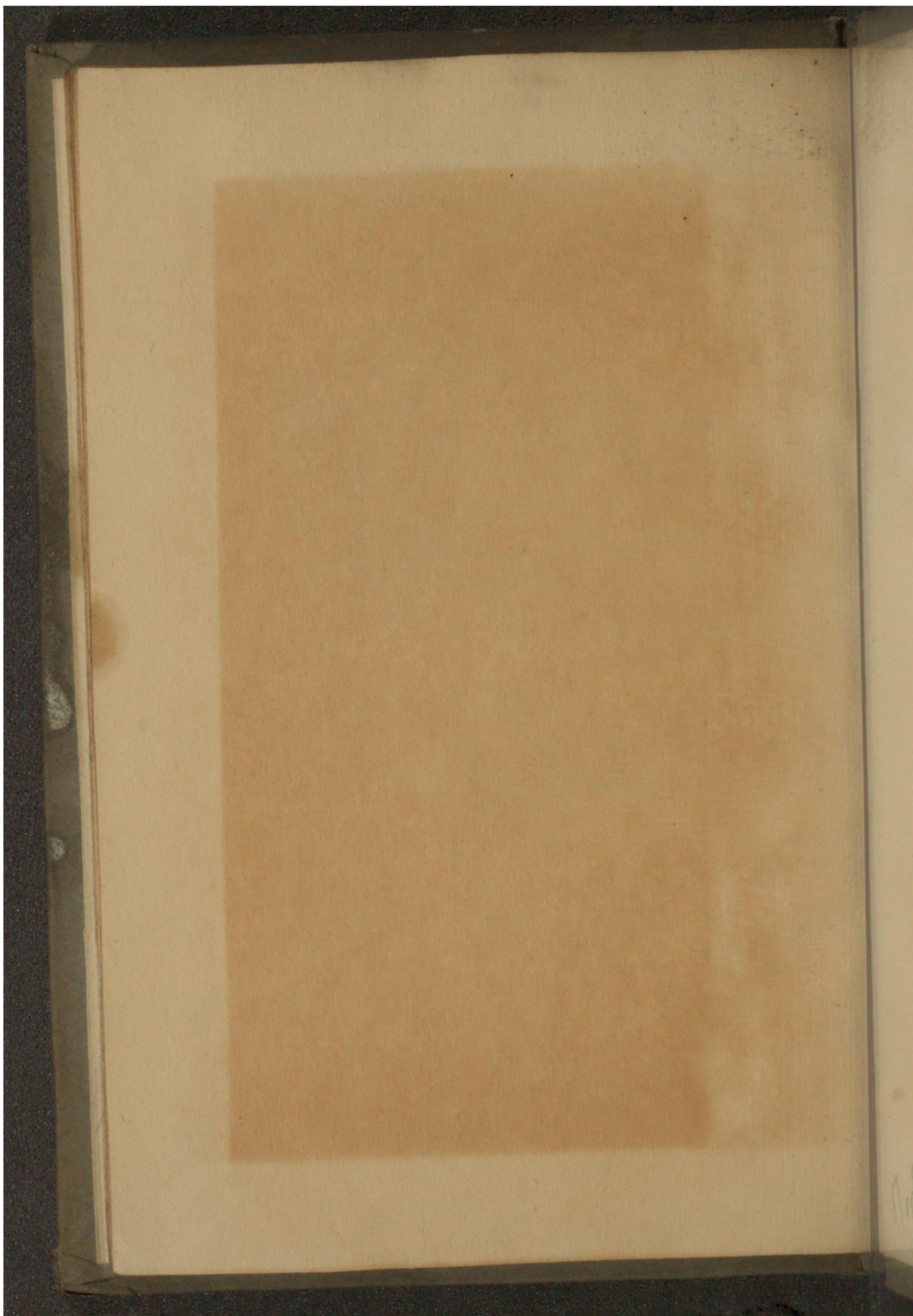
piter tandem perijsse. De cura pudendagræ nihil nunc scribimus, nam de ea in nostro aggregatore Lugdunensi admodum copiose scripsimus.

FRATRIS IOANNIS LAGRENI FRANCISCANI DECASTICHON.

Plurima languentes, Medicíq;, & pharmacopolæ
  Debebunt studiis Symphoriane tuis.
Omneis solicita lustrans indagine chartas
  Pessima ab vtilibus pharmaca quæq; moues.
Dum nimium tribuunt Arabum fallacibus ausis,
  Quos cupiunt medici sæpe iuuare, necant.
Quis tutum poterit sentire salubribus vnq;
  Iungere barbaricis lecta venena iugis?
Mitior ast vobis nunc ars patet ecce medendi:
  Grates authori soluite Champerio.

τελοσ.

Med. Lect